EDIȚIA DE VINERI
Vol. 1

Antologie de proză contemporană

U.C.S. 2019

Cuprins

Etgar KERET: Lieland 2

Kazuo ISHIGURO: Un baladist de altădată 14

Junot DÍAZ: Sufocare 51

Raymond CARVER: Pene 67

Hisham MATAR: O trapă (primul capitol din volumul *Întoarcerea*) 96

Etgar KERET

Lieland

Prima lui minciună Robbie a spus-o când avea şapte ani. Maică-sa i-a dat o bancnotă veche şi mototolită şi l-a rugat să se ducă să-i cumpere de la băcănie un pachet de Kent lung. Cu banii aceia Robbie a cumpărat îngheţată. Monedele pe care le-a primit ca rest le-a ascuns sub un bolovan mare, alb, în curtea din dos a clădirii în care locuiau, şi când s-a întors acasă i-a povestit maică-sii că un băiat roşcovan fioros căruia îi lipsea un dinte din faţă l-a oprit pe stradă, i-a ars o palmă şi i-a luat bancnota. Ea l-a crezut. Şi de-atunci Robbie n-a încetat să mintă. Când era în liceu a plecat la Eilat şi a zăcut acolo pe plajă aproape o săptămână, nu înainte să-i fi vândut dirigintelui clasei o poveste cu o mătuşă de la Beer-Sheva care se îmbolnăvise de cancer. În armată mătuşa asta imaginară devenise de-acum oarbă şi-l ajuta pe Robbie să iasă dintr-o încurcătură urâtă cu absenţe fără arest şi chiar şi fără consemnare în cazarmă. La serviciu şi-a justificat o dată o întârziere de două ore cu o minciună despre un câine ciobănesc pe care l-a găsit călcat de maşină la o margine de drum şi l-a dus la veterinar. În minciuna lui Robbie câinele a rămas cu două labe paralizate şi întârzierea a fost trecută cu vederea. Multe minciuni i-a fost dat lui Robbie Elgrabli să mintă în viaţa lui. Minciuni schiloade şi bolnave, violente şi rele, minciuni cu picioare şi pe roţi, minciuni cu

jachetă şi minciuni cu mustaţă. Minciuni pe care le născocea într-o clipă, fără să-i dea prin cap că vreodată o să trebuiască să revină şi că o să trebuiască să le mai întâlnească vreodată.

Totul a început cu un vis. Un vis scurt şi pâclos în care a apărut răposata maică-sa. În vis ei şedeau împreună pe un covoraş în mijlocul unei suprafeţe albe în care nu se desluşeau nici un fel de amănunte, care arăta parcă n-ar fi avut nici început şi nici sfârşit. Lângă ei, pe nesfârşita întindere albă, era un automat pentru gumă de mestecat, un automat de tip vechi, cu partea de sus transparentă şi cu un orificiu în care pui o monedă, pe urmă învârţi un mâner şi capeţi o gumă de mestecat rotundă. Şi în vis mama lui Robbie i-a spus că această lume de apoi începe de-acum s-o scoată din minţi, fiindcă oamenii aici sunt buni, dar nu se găsesc ţigări. Nu numai ţigări nu sunt, nici cafea nu e, nu există programul 2 al Vocii Israelului, nimic nu e. „Tu trebuie să mă ajuţi, Robbie“, a spus ea, „trebuie să-mi cumperi gumă de mestecat. Eu te-am crescut, fiule. Toţi anii ăştia eu ţi-am dat totul şi nu ţi-am cerut niciodată nimic. Dar acum a venit timpul să înapoiezi ceva bătrânei tale mame. Cumpără-mi nişte gumă de mestecat rotundă. Dacă se poate, roşie. Dar nu-i nimic dacă iese albastră.“ În vis Robbie şi-a scormonit iar şi iar toate buzunarele, a căutat o monedă, dar n-a găsit. „N-am, mamă“, a spus el printre lacrimi, „n-am monezi, am căutat prin toate buzunarele.“ Ca unul care nu plânge niciodată când e treaz, era ciudat să plângă în vis. „Ai căutat şi sub bolovan?“ a

întrebat maică-sa şi i-a cuprins mâna în mâna ei. „Poate că mai sunt încă acolo?“

Şi atunci s-a trezit. Era într-o sâmbătă, la cinci dimineaţa, afară era încă întuneric. Robbie s-a pomenit urcându-se în maşină şi conducând spre locul în care crescuse pe când era copil. Sâmbătă dimineaţa, şoseaua nu era aglomerată, i-au trebuit mai puţin de douăzeci de minute să ajungă. La parterul clădirii, unde odinioară fusese băcănia lui Pliskin, se deschisese un magazin „Totul la un dolar“, şi lângă el, în locul magazinului de încălţăminte, era acum un outlet de telefoane mobile care oferea upgrade-uri pentru modelele vechi, ca şi cum n-ar mai fi fost şi o zi de mâine. Dar clădirea rămăsese aceeaşi clădire. Trecuseră mai bine de douăzeci de ani de când plecaseră de acolo şi nici măcar nu fusese zugrăvită. Şi curtea rămăsese aceeaşi curte, cu câteva flori, o cişmea, un contor de apă ruginit, o mulţime de buruieni. Şi într-un colţ al curţii, lângă barele de pus rufe la uscat pe care în fiecare an se puneau toamna crengi de palmier ca să devină acoperiş pentru coliba de Sucot, se odihnea bolovanul cel alb.

Stătea acolo, în curtea din dos a clădirii în care copilărise, purta o geacă îmblănită, ţinea în mână o lanternă mare de plastic, şi îl încerca un sentiment ciudat. Cinci şi jumătate dimineaţa, sâmbătă. Dacă, să presupunem, ar fi ieşit un vecin, ce i-ar fi spus? Răposata maică-mea mi-a apărut în vis şi m-a rugat să-i cumpăr nişte gumă de mestecat rotundă, aşa c-am venit aici să caut monezi? Era ciudat că

bolovanul încă mai era acolo după atâţia ani. Cu toate că, dacă stai să te gândeşti, bolovanii nu obişnuiesc s-o ia din loc de la sine. A ridicat bolovanul oarecum cu teamă, ca şi cum s-ar fi putut ascunde sub el vreun scorpion. Dar nu era dedesubtul lui nici un scorpion şi nici un şarpe sau monezi, doar o groapă cât un pomelo din care ţâşnea lumină. Robbie a încercat să privească în groapă, dar lumina l-a orbit. A şovăit o clipă şi apoi a întins mâna înăuntrul gropii, tot braţul, până la umăr. S-a lungit pe pământ şi s-a căznit să atingă ceva. Fundul gropii. Dar groapa n-avea fund, şi singurul lucru pe care a reuşit să-l atingă se simţea ca un metal rece. Ca un mâner. Un mâner de automat pentru gumă de mestecat. Robbie a răsucit mânerul cu toată puterea şi a simţit că maşinăria mecanică îl ascultă. Acum venise clipa în care o bucăţică rotundă de gumă de mestecat urma să se rostogolească în afară; să facă tot drumul dinspre măruntaiele metalice ale automatului până în palma copilului care, cuprins de emoţie, o aştepta nerăbdător. Acum venise clipa în care toate astea trebuiau să se întâmple. Dar nu s-a întâmplat nimic. Şi în clipa în care Robbie a terminat de răsucit mânerul automatului el s-a pomenit acolo.

Acest „acolo“ era un alt loc, dar şi acesta cunoscut. Locul din visul în care apăruse maică-sa. În întregime alb, fără pereţi, fără podea, fără tavan, fără soare. Numai alb şi un automat pentru gumă de mestecat. Un automat pentru gumă de mestecat, şi un puşti roşcovan scund şi urât pe care Robbie izbutise cumva să nu-l observe până atunci. Şi, înainte ca Robbie să apuce să-i zâmbească puştiului sau să

zică ceva, roşcovanul îi şi trăsese un şut zdravăn în picior, de-l îngenunchease. Acum, când era în genunchi şi se sufoca de durere, Robbie şi băiatul acela erau exact de aceeaşi înălţime. Roşcovanul îl privea pe Robbie în ochi, şi cu toate că Robbie ştia că nu se întâlniseră niciodată, băiatul ăsta îi era întru câtva cunoscut. „Cine eşti tu?“ l-a întrebat el pe băiatul roşcovan care stătea în faţa lui şi gâfâia. „Eu?“ a zâmbit roşcovanul cu un zâmbet răutăcios care dezvelea un dinte din faţă lipsă. „Eu sunt prima ta minciună.“

Robbie a încercat să se ridice. Piciorul în care-l lovise roşcovanul îl durea îngrozitor. Iar roşcovanul o tulise de mult. Robbie a cercetat îndeaproape automatul pentru gumă de mestecat. Printre bucăţelele rotunde de gumă de mestecat se ascundeau bile de plastic semitransparente care înăuntru aveau surprize. S-a scotocit prin buzunare căutând o monedă şi şi-a amintit că puştiul roşcovan apucase să-i înşface portofelul înainte s-o ia la fugă. Robbie a început să şchioapete fără să ştie încotro. Fiindcă pe suprafaţa albă nu era nici un punct de reper în afară de automatul pentru gumă de mestecat, singurul lucru pe care putea să-l facă era să încerce să se depărteze de el. La fiecare câţiva paşi îşi întorcea capul ca să se încredinţeze că într-adevăr automatul devenea mai mic, şi o dată, când şi-a aruncat privirea înapoi, a văzut un câine ciobănesc şi alături de el un om bătrân şi slăbănog cu un ochi de sticlă şi amândouă mâinile ciuntite. Pe câine l-a recunoscut numaidecât după felul în care înainta pe jumătate târâş, pe când labele din faţă trăgeau după ele cu mare efort

bazinul lui paralizat. Acela era câinele din minciună, cel călcat de maşină. Câinele, care gâfâia de efort şi de emoţie, părea bucuros să-l vadă. Îi lingea mâna lui Robbie şi aţintea asupra lui o pereche de ochi strălucitori. Pe omul cel pirpiriu Robbie n-a izbutit să-l identifice. Bătrânul a întins cârligul care era montat pe ciotul mâinii lui drepte pentru, chipurile, o strângere de mână. „Robbie“, a spus Robbie şi a dat din cap că da, aşa e. „Igor“, s-a recomandat bătrânul şi cu unul dintre cârlige l-a bătut pe Robbie pe spate. „Ne cunoaştem?“ a întrebat Robbie după câteva clipe de tăcere şovăitoare. „Nu“, a spus Igor şi a ridicat lesa câinelui cu ajutorul unuia dintre cârlige, „eu sunt aici din cauza lui. Te-a adulmecat de la mulţi kilometri depărtare şi s-a emoţionat grozav. A vrut să venim încoace.“ „Adică între dumneata şi mine nu-i nici o legătură“, a spus Robbie cu un sentiment de uşurare. „Între mine și tine?“ a spus Igor. „Nu şi nu. Eu sunt minciuna altcuiva.“ Robbie ar fi vrut foarte tare să-l întrebe pe Igor a cui minciună e, dar nu era sigur că era politicos să pună întrebarea asta acum. În general, voia să-l întrebe ce anume exact e locul ăsta, şi dacă mai sunt aici mulţi oameni, sau minciuni, sau cum şi-or fi zicând, în afară de el, dar s-a temut că şi asta ar fi fost o întrebare cam delicată. Aşa încât în loc să vorbească a mângâiat câinele schilod al lui Igor. Câinele era blând. Părea că se bucură foarte mult să-l întâlnească pe Robbie, şi lui Robbie i s-a făcut milă de câinele schilod şi s-a simţit vinovat că n-a născocit atunci, pe loc, o minciună care să însemne mai puţină suferinţă şi să fie mai puţin dureroasă. „Automatul pentru gumă de mestecat“, l-a

întrebat pe Igor după câteva minute, „cu ce monezi funcţionează?“ „Cu lire“, a spus bătrânul. „A fost aici adineaori un copil“, a spus Robbie. „Mi-a luat portofelul. Dar chiar dacă mi l-ar fi lăsat, n-avea în el lire.“„Un copil fără un dinte?“ a întrebat Igor. „Ticălosul ăsta fură de la toată lumea. Până şi câinelui îi mănâncă bobiţele Bonzo. La noi, în Rusia, un copil ca ăsta ar fi fost scos în chiloţi şi maiou în zăpadă şi adus înapoi în casă abia când i s-ar fi învineţit tot trupul. Igor a arătat cu unul din cârlige spre buzunarul lui de la spate. Am câteva lire. Ia de-acolo, cadou de la mine.“ Jenat, Robbie a scos o monedă de o liră din buzunarul lui Igor, şi după ce a spus mulţumesc a încercat să-i propună în schimb ceasul lui Swatch. „Mulţumesc“, a zâmbit Igor, „dar ce-mi trebuie mie un ceas de plastic? Şi-afară de asta, eu niciodată nu mă grăbesc nicăieri.“ Şi când a văzut că Robbie caută altceva să-i dea în locul ceasului, s-a grăbit să-l liniştească: „Eu oricum îţi sunt dator. Dacă nu era minciuna ta cu câinele, aş fi fost aici singur de tot. Aşa că acum suntem chit.“ Robbie a şchiopătat grăbit înapoi înspre automatul pentru gumă de mestecat. Locul unde-l lovise copilul roşcovan încă-l durea, dar mai puţin. A băgat lira în automat, a tras adânc aer în piept, a închis ochii şi a răsucit repede mânerul.

S-a trezit lungit pe pământ în curtea clădirii celei vechi. Zorii începuseră de-acum să coloreze cerul în nuanţe de albastru închis. Robbie şi-a tras pumnul strâns din groapa adâncă, şi când l-a desfăcut a găsit acolo o gumă de mestecat rotundă roşie.

Înainte să plece a pus bolovanul înapoi la locul lui. Nu s-a întrebat ce anume se întâmplase acolo, în groapă, s-a urcat numai în maşină, a băgat în marşarier şi a plecat. Guma de mestecat roşie a băgat-o sub pernă, pentru maică-sa, dacă o să se întoarcă în vis.

În primele zile Robbie încă s-a mai gândit la toate astea o mulţime, la locul acela, la câine, la Igor, la alte minciuni de-ale lui cu care avusese noroc să nu se întâlnească. Minciuna aceea ciudată pe care i-a spus-o odată lui Ruti, prietena lui de dinainte, când n-a venit la cina de vineri la părinţii ei, minciuna depre o nepoată de-a lui care locuieşte în Netania şi are un soţ violent, şi cum acela o ameninţase că o s-o omoare şi Robbie a trebuit să se ducă acolo ca să potolească spiritele. Nici până-n ziua de azi n-are habar de ce născocise povestea asta aiurea. Poate că s-a gândit atunci că, dacă o să născocească o poveste complicată şi strâmbă, cu cât povestea o să fie mai încurcată, cu atât o să-l creadă ea mai mult. Sunt oameni care când nu se duc la cina de vineri spun pur şi simplu că i-a durut capul. Dar, din cauza poveştilor ăstora ale lui, trăiau acum nu departe de locul acela, într-o groapă în pământ, un soţ nebun şi o nevastă bătută.

Nu s-a întors la groapă, dar ceva din locul acela a rămas în el. La început a mai continuat să mintă, dar minciuni din cele pozitive, în care nu se bate sau se şchioapătă sau se agonizează de cancer. Întârzia la serviciu pentru că trebuia să ude ghivecele în locuinţa mătuşă-sii care plecase să-şi viziteze în Japonia fiul care reuşise în viaţă; nu s-a dus la sărbătorirea zilei de naştere a unei fetiţe fiindcă o pisică fătase

lângă uşa lui şi trebuise să se ocupe de pisoi. Chestii dintr-astea. Dar problema cu toate minciunile astea pozitive era că se dovedeau mult mai greu de născocit. Cel puţin cele menite să sune veridic. În general, când le povesteşti oamenilor ceva rău ei cred imediat tot ce le spui, li se pare normal. Dar când născoceşti lucruri bune tind să fie bănuitori. Şi aşa, încetul cu încetul, Robbie s-a trezit minţind mai puţin. Mai ales de lene. Şi cu timpul se şi gândea mai puţin la locul acela. La groapă. Până în dimineaţa în care a auzit-o pe coridor pe Nataşa de la contabilitate stând de vorbă cu şeful secţiei. Îl ruga s-o lase să plece într-un concediu urgent de câteva zile, fiindcă unchiul ei Igor făcuse un infarct. Un om necăjit, un văduv fără noroc care şi-a pierdut cele două mâini într-un accident de circulaţie în Rusia. Şi acum i s-a întâmplat infarctul ăsta, şi el e atât de singur şi neputincios. Şeful secţiei a aprobat concediul, şi Nataşa a intrat în biroul ei să-şi ia poşeta şi a ieşit din clădire. Robbie a urmărit-o până la maşina ei. Când s-a oprit să scoată cheile din poşetă s-a oprit şi el. Ea s-a întors spre el. „Dumneata lucrezi la achiziţii?“, i-a spus. „Eşti asistentul lui Zaguri, nu-i aşa?“ „Da“, a dat din cap Robbie, „mă cheamă Robbie.“ „Ca să vezi, Robbie“, a spus Nataşa şi a zâmbit cu un zâmbet rusesc nervos. „Şi care-i problema? Ai nevoie de ceva?“ „E în legătură cu minciuna pe care i-ai zis-o şefului“, a bâiguit Robbie, „eu îl cunosc.“ „Te-ai ţinut după mine tot drumul până la maşină numai ca să mă acuzi că sunt mincinoasă?“, a mârâit Nataşa. „Nu“, s-a apărat Robbie, „zău că nu te acuz de nimic. Că eşti mincinoasă e OK. Şi eu sunt mincinos. Dar pe

Igor ăsta, din minciuna dumitale, eu l-am cunoscut. E un om de aur. Şi dumneata, scuză-mă că spun asta, i-ai inventat de-acum destule necazuri. Aşa că voiam numai să-ţi spun că...“ „Vrei să te dai mai încolo?“ i-a tăiat vorba Nataşa cu răceală. „Nu pot să deschid portiera.“ „Ştiu că sună fantezist, dar pot să dovedesc ce spun“, s-a stresat Robbie. „Lui Igor îi lipseşte un ochi, adică are numai un ochi. Odată ai minţit şi ai spus că şi-a pierdut un ochi, nu-i aşa?“ Şi Nataşa, care se suia de-acum în maşină, s-a oprit. „Pe-asta de unde ai scos-o?“ a spus ea bănuitoare. „Eşti prieten cu Slava?“ „Nu cunosc nici un Slava“, a bâiguit Robbie. „Nu-l cunosc decât pe Igor. Pe cuvânt, dacă vrei, pot să te duc la el.“

Stăteau în curtea din dos a clădirii. Robbie a mutat bolovanul, s-a întins pe pământul umed şi a băgat mâna în gaură. Nataşa stătea lângă el şi se uita. El a întins mâna liberă şi a spus: „Ţine-mă bine.“ Nataşa s-a uitat la bărbatul care era culcat la picioarele ei. Treizeci şi ceva de ani, arătos, îmbrăcat cu o cămaşă albă curată, proaspăt călcată, care de fapt era acum mai puţin curată şi mult mai puţin proaspăt călcată, cu un braţ vârât în groapă şi cu obrazul lipit de pământ. „Ţine-mă bine“, a repetat el, iar ea nu putea să nu se întrebe, în timp ce-i întindea mâna, cum de dă ea întotdeauna peste scrântiţi din ăştia. Când a început să-i toarne toate prostiile lui lângă maşină s-a gândit că poate e un fel de umor din acela tipic israelian, ca la emisiunea de farse, dar acum înţelegea că tipul cu ochii blânzi şi surâsul jenat e scrântit de-a binelea. O ţinea strâns de mână. Au rămas aşa neclintiţi

preţ de-o clipă, el întins pe pământ şi ea în picioare lângă el, puţin aplecată, cu o privire derutată. „OK“, a şoptit Nataşa cu o voce gingaşă, aproape o voce de infirmieră, „uite că ne ţinem de mână. Şi acum ce?“ „Acum“, a spus Robbie, „eu am să răsucesc mânerul.“

Le-a trebuit mult timp ca să-l găsească pe Igor. La început au nimerit peste o minciună păroasă şi cocoşată, probabil a unui argentinian, o minciună care nu ştia o vorbă ebraică, şi pe urmă peste altă minciună a Nataşei, un poliţist habotnic, pisălog, care s-a îndărătnicit să-i reţină şi să le controleze actele, dar nu auzise de Igor în viaţa lui. Cine i-a ajutat în cele din urmă a fost nepoata bătută a lui Robbie, cea din Netania. Au găsit-o hrănind pisoii mâţei din ultima lui minciună. Nepoata asta nu-l văzuse pe Igor de câteva zile, dar ştia unde e de găsit câinele lui. Iar câinele, după ce i-a lins mâinile şi obrazul lui Robbie, a fost bucuros să-i conducă la patul stăpânului lui.

Igor nu era bine deloc, era gălbejit cu totul şi năduşea întruna. Dar când a văzut-o pe Nataşa a zâmbit cu un zâmbet uriaş. Era atât de bucuros că a venit să-l viziteze, încât s-a încăpăţânat să se ridice şi s-o îmbrăţişeze cu toate că abia dacă izbutea să se ţină pe picioare. Şi, atunci când a îmbrățișat-o, Nataşa a izbucnit în plâns şi i-a cerut iertare, fiindcă Igor ăsta era el o minciună, dar era şi unchiul ei. Un unchi pe care îl născocise, ce-i drept, dar totuşi unchi. Şi Igor i-a spus că n-are de ce să ceară iertare, şi că viaţa pe care a născocit-o pentru el poate că n-a fost întotdeauna uşoară, dar el s-a bucurat de ea clipă de clipă, aşa că nu trebuie să-şi facă griji, fiindcă faţă de accidentul de

tren de la Minsk, fulgerul care l-a trăznit la Vladivostok şi muşcăturile unei haite de lupi turbaţi în Siberia infarctul ăsta era floare la ureche. Şi când au ajuns înapoi la automatul pentru gumă de mestecat Robbie a pus în orificiu o monedă de o liră, a luat mâna Nataşei în mâna lui şi i-a cerut ei să învârtă mânerul.

Când au ajuns din nou în curte Nataşa a găsit în palmă o bilă de plastic şi înăuntru o surpriză – un medalion de plastic aurit şi urât în formă de inimioară. „Ştii ce“, i-a spus ea lui Robbie, „trebuia să plec în seara asta în Sinai pentru câteva zile cu o prietenă, dar mă bate gândul să contramandez şi să mă întorc aici mâine să-l îngrijesc pe Igor. Vrei să vii şi tu?“ Robbie a dat din cap că vrea. Ştia că pentru ca să vină cu ea a doua zi o să trebuiască să născocească o minciună la serviciu, şi, cu toate că încă nu proiectase ce minciună anume, ştia de-acum că o să fie o minciună voioasă, şi c-o să fie în ea multă lumină, flori, soare şi, cine ştie, poate chiar câţiva prunci surâzători.

(Traducere: Gheorghe Miletineanu)

Kazuo ISHIGURO

Un baladist de altădată

În dimineaţa cînd l-am zărit pe Tony Gardner aşezat la o masă printre turişti, tocmai venea primăvara aici, în Veneţia. Abia se încheiase prima noastră săptămînă în aer liber, în *piazza* – o uşurare, vă rog să mă credeţi, după toate acele ore sufocante în care cîntaserăm înghesuiţi în partea din spate a cafenelei, deranjînd clienţii care voiau să urce scările. În dimineaţa aceea bătea destul de tare vîntul şi cortul nou-nouţ flutura în jurul nostru, însă ne simţeam cu toţii puţin mai vioi şi mai veseli şi cred că asta se simţea şi în muzica pe care o cîntam.

Of, uite cum vorbesc, de parcă aş fi unul dintre componenţii de bază ai unei trupe. Adevărul e că sînt unul dintre „ţigani“, cum ne spun ceilalţi muzicieni, unul dintre cei care se plimbă prin toată *piazza*, oferindu-şi serviciile oricăreia dintre cele trei orchestre de cafenea care se întîmplă să aibă nevoie de ele. Cel mai mult cînt chiar aici, la Caffè Lavena, însă nu e exclus ca, într-o după-amiază plină, să cînt cîteva melodii cu băieţii de la Quadri, să dau o tură pe la Florian, după care să traversez înapoi piaţa către Lavena. Mă înţeleg foarte bine cu toţi – ca şi cu chelnerii – şi, în orice alt oraş, la ora asta aş fi primit deja un angajament ferm. Însă în locul ăsta, atît de obsedat de tradiţie şi de trecut, totul e cu fundul în sus. Oriunde în altă parte, faptul că eşti chitarist ar fi un avantaj clar în favoarea ta. Însă aici?

Chitară, auzi! Managerii cafenelelor încep să dea din colţ în colţ. E ceva prea modern, turiştilor n-o să le placă. Toamna trecută mi-am luat o chitară de jazz model retro, cu gaură de rezonanţă ovală, genul de chestie la care ar fi putut cînta Django Reinhardt, aşa că nu exista nici cea mai mică posibilitate să mă confunde cineva cu vreun cîntăreţ de rock-and-roll. Asta mi-a uşurat puţin viaţa, însă managerilor de cafenea tot nu le place. Adevărul e că, dacă eşti chitarist, poate să te cheme şi Joe Pass, că tot n-ai obţine un angajament ferm în piaţa asta.

Mai e apoi, fireşte, micul impediment legat de faptul că nu sînt italian, ca să nu mai zic veneţian. Acelaşi lucru se întîmplă şi cu cehul ăla solid, care cîntă la saxofon alto. Ceilalţi muzicieni ne plac, au nevoie de noi, însă oamenii locului nu ne prea înghit. Cîntă acolo şi taci din gură, asta spun întruna managerii cafenelelor. În felul ăsta, turiştii n-or să ştie că nu eşti italian. Dacă te-mbraci la costum, îţi pui ochelarii de soare, îţi piepteni părul pe spate, nimeni n-o să-şi dea seama, atîta timp cît nu te trezeşti vorbind.

Însă n-aş putea să spun că-mi merge rău. Toate trei orchestrele de cafenea, mai ales atunci cînd trebuie să cînte simultan în corturile lor rivale, au nevoie de o chitară – de nişte acorduri delicate, pline, însă amplificate, care să acopere duduiturile ce se aud din spate. Îmi imaginez că vă gîndiţi la faptul că trei orchestre ce cîntă în acelaşi timp în aceeaşi piaţă trebuie să facă un tărăboi de nedescris. Însă Piazza San Marco e suficient de mare ca să nu se incomodeze prea tare una pe cealaltă. Un turist care se plimbă prin piaţă va auzi o melodie

estompîndu-se, în timp ce alta creşte uşor în intensitate, ca şi cum ar schimba frecvenţele la un radio. Ceea ce turiştii nu prea suportă e muzica clasică, toate acele versiuni instrumentale ale unor arii celebre. Bine, e vorba de Piazza San Marco, nu se aşteaptă să audă ultimele hituri pop. Însă şi-ar dori ca, măcar o dată la cîteva minute, să recunoască şi ei o melodie, poate un vechi cîntec al lui Julie Andrews sau coloana sonoră a nu ştiu cărui film ultracunoscut. Într-o zi din vara trecută, îmi amintesc, am trecut de la o orchestră la alta şi am cîntat *Naşul* de nouă ori într-o singură după-amiază.

Aşa cum am spus, era o dimineaţă de primăvară şi tocmai cîntam în faţa unei mulţimi destul de consistente de turişti, cînd l-am văzut pe Tony Gardner aşezat singur la o masă, cu o cafea în faţă, aproape drept înaintea noastră, la nici şase metri de cortul în care ne aflam. Întotdeauna vedem celebrităţi în piaţă şi nu facem prea mare caz de asta. Cel mult, la sfîrşitul unei melodii, şoptim încetişor unul către altul. Ia uite, e Warren Beatty. Ia uite, e Kissinger. Femeia aia e actriţa care a jucat în filmul despre tipii ăia care-şi schimbă feţele între ei. Ne-am obişnuit cu asta. La urma urmei, sîntem în Piazza San Marco. Însă a fost cu totul altceva cînd mi-am dat seama că bărbatul care stă în faţa mea e Tony Gardner. M-am inflamat tot.

Tony Gardner a fost cîntăreţul preferat al mamei mele. Acasă, pe vremea comunismului, era destul de greu să faci rost de asemenea discuri, însă mama avea aproape toate înregistrările lui. Odată, pe vremea cînd eram copil, am zgîriat unul dintre aceste discuri

preţioase. Apartamentul era extrem de mic şi înghesuit, şi un băiat de vîrsta mea nu prea avea stare şi trebuia să se mai mişte şi el încoace şi-ncolo, mai ales în timpul lunilor reci de iarnă, cînd nu te puteai duce afară. Aşa că mă jucam jocul ăsta în care săream de pe canapeaua îngustă pe fotoliu şi, la un moment dat, n-am calculat bine distanţa şi am lovit pick-upul. Acul a traversat cu un scrijelit tot discul – era mult înainte de apariţia CD-urilor – şi mama a venit în fugă de la bucătărie şi a început să ţipe la mine. M-am simţit groaznic, nu doar din cauză că ţipa la mine, ci şi fiindcă ştiam că e unul dintre discurile lui Tony Gardner şi cît de mult înseamnă pentru ea. Şi mai ştiam că, de acum înainte, şi acesta va scoate mici pocnete în timp ce glasul melodios al lui Tony Gardner interpretează acele cîntece americane. Mulţi ani mai tîrziu, cînd lucram la Varşovia şi am început să aflu cum merg lucrurile pe piaţa neagră, i-am făcut cadou mamei discuri noi, care să-i înlocuiască toate albumele răsascultate ale lui Tony Gardner, inclusiv pe cel pe care i-l zgîriasem eu. Mi-a luat mai mult de trei ani, dar am reuşit să le adun, unul cîte unul, şi de fiecare dată cînd mă întorceam acasă îi mai duceam cadou un alt disc.

Aşa că înţelegeţi de ce m-am înfierbîntat atît de tare cînd l-am recunoscut, la nici şase metri de mine. La început, mai că nu mi-am putut crede ochilor, şi nu e exclus ca din acest motiv să fi greşit cînd şi cînd tempoul. Tony Gardner! Ce-ar fi spus oare scumpa mea mamă, dac-ar fi ştiut? De dragul ei, de dragul amintirii ei, trebuia neapărat să

mă duc şi să-i zic ceva, indiferent dacă ceilalţi muzicieni aveau să rîdă şi să spună că mă port ca un băiat de serviciu.

Însă fireşte că nu puteam să mă năpustesc pur şi simplu asupra lui, dînd la o parte mesele şi scaunele din calea mea. Mai întîi trebuia să ne terminăm repriza de cîntat. A fost curată agonie, credeţi-mă, să cînt încă trei, patru melodii, şi în fiecare secundă să-mi sară inima din piept la gîndul că ar putea să se ridice efectiv şi să plece. Cu toate astea, el a rămas acolo, singur, cu ochii în cafeaua lui, amestecînd-o de parcă ar fi fost sincer nedumerit de licoarea pe care i-o pusese în faţă chelnerul. Arăta ca orice alt turist american, îmbrăcat în tricou polo bleu şi pantaloni largi, gri. Părul, foarte negru şi foarte lucios pe acele coperte de disc, era acum aproape alb, însă îl avea încă destul de bogat şi perfect aranjat, în acelaşi stil dintotdeauna. Cînd l-am zărit îşi ţinea ochelarii negri în mînă – mă îndoiesc că l-aş fi recunoscut altfel –, însă, în timp ce noi cîntam şi îl priveam, şi i-a pus la ochi, după care şi i-a dat din nou jos, pentru ca apoi să şi-i pună iar. Avea un aer preocupat şi am fost destul de dezamăgit de faptul că nu era mai deloc atent la muzica noastră.

Apoi repriza de cîntat s-a sfîrşit. M-am grăbit să ies din cort fără să le spun nimic celorlalţi, am pornit spre masa lui Tony Gardner, după care am avut un moment de panică, neştiind cum ar fi cel mai bine să-l abordez. Stăteam în picioare în spatele lui, însă un al şaselea simţ l-a făcut să se întoarcă şi să ridice privirea către mine – cred că era obişnuinţa atîtor zeci de ani în care fusese asaltat de fani – şi, nici

nu ştiu bine cum, m-am trezit prezentîndu-mă, explicîndu-i cît de mult îl apreciez, cum am cîntat şi eu în trupa pe care tocmai a ascultat-o, cum mama a fost o mare admiratoare a lui, toate dintr-o singură suflare. M-a ascultat cu o expresie de gravitate întipărită pe chip, încuviinţînd la fiecare cîteva secunde, de parcă ar fi fost medicul meu. Am continuat să vorbesc, în vreme ce el se mulţumea să spună doar, din cînd în cînd: „Chiar aşa?“. După un timp, am fost de părere că ar cam fi momentul să las omul în pace şi tocmai dădeam să plec, cînd el a zis:

— Deci vii dintr-o ţară comunistă. Cred că nu v-a fost deloc uşor.

— Ce-a fost, a fost, am ridicat vesel din umeri. Acum sîntem o ţară liberă. O democraţie.

— Mă bucur să aud asta. Şi zici că ai cîntat şi tu în formaţia de adineaori. Ia un loc. Vrei o cafea?

I-am spus că nu vreau să-l deranjez, însă în glasul domnului Gardner am simţit acum o amabilitate în care pătrundea o abia sesizabilă notă de insistenţă.

— Nu, nu, ia loc. Spuneai că mamei tale îi plăceau discurile mele.

Aşa că m-am aşezat şi i-am povestit şi alte lucruri. Despre mama mea, despre apartamentul nostru, despre discurile de pe piaţa neagră. Şi, deşi nu-mi mai aminteam cum se numeau respectivele albume, am început să-i descriu imaginile de pe coperte, aşa cum mi le aminteam, iar el ridica de fiecare dată un deget în aer şi zicea ceva de genul: „A, ăsta era în mod sigur *Inimitabilul. Inimitabilul Tony Gardner*“. Cred că

amîndurora ne făcea mare plăcere acest joc, însă la un moment dat am observat că domnul Gardner priveşte undeva peste capul meu şi, în secunda în care m-am întors, am văzut că de masa noastră se apropia o femeie.

Era una dintre acele americance cu aer de mari doamne, care sînt atît de rasate, au părul, hainele şi silueta atît de fără cusur, încît nu-ţi dai seama că nu mai sînt chiar tinere decît atunci cînd le vezi de aproape. De la distanţă, aş fi putut s-o iau drept un model coborît de pe coperta lucioasă a vreunei reviste de modă. Însă atunci cînd s-a aşezat lîngă domnul Gardner şi şi-a ridicat ochelarii întunecaţi pe creştet, mi-am dat seama că trebuie să aibă cel puţin cincizeci de ani, poate chiar mai mult. Domnul Gardner mi-a spus:

— Ea e Lindy, soţia mea.

Doamna Gardner m-a gratulat cu un surîs destul de forţat, după care i-a spus soţului ei:

— Şi dînsul cine este? Văd că ţi-ai făcut un prieten.

— Aşa e, draga mea. Tocmai aveam o discuţie cît se poate de plăcută cu... Îmi pare rău, prietene, nu ştiu cum te cheamă.

— Jan, am spus repede. Însă prietenii mei îmi spun Janeck.

Lindy Gardner a zis:

— Vrei să spui că porecla ta e mai lungă decît numele real? Cum vine asta?

— Nu te lua de băiat, draga mea.

— Dar nu mă iau deloc de el.

— Nu-ţi bate joc de numele omului, draga mea. Te rog frumos.

Lindy Gardner s-a întors spre mine cu o expresie oarecum neajutorată.

— Ştii cumva la ce se referă? Te-am jignit în vreun fel?

— Nu, nu, am spus, cîtuşi de puţin, doamnă Gardner.

— Mereu îmi spune că mă port urît cu publicul. Însă eu nu mă iau niciodată de nimeni. Ai avut cumva impresia că m-am luat de tine adineaori? Apoi s-a întors către domnul Gardner: Vorbesc cît pot eu de *firesc* cu publicul, scumpul meu. E felul *meu* de-a mă purta. Şi nu mă iau niciodată de nimeni.

— Bine, draga mea, a spus domnul Gardner, hai să nu facem un capăt de ţară din asta. În orice caz, tînărul de aici nu este ceea ce ai putea numi publicul meu.

— A, nu? Atunci cine e? Un nepot pierdut şi regăsit?

— Vezi că iar te ia gura pe dinainte, draga mea. Acest tînăr e un coleg. Un muzician, un profesionist. Şi tocmai a cîntat pentru noi toţi.

A arătat cu un gest larg în direcţia cortului.

— Am înţeles! Lindy Gardner s-a întors din nou către mine. Ai cîntat adineaori? Să ştii că mi-a plăcut. Tu ai fost la acordeon, corect? Foarte frumos!

— Vă mulţumesc foarte mult. Sincer să fiu, eu sînt chitaristul.

— Chitaristul? Glumeşti. M-am uitat cu atenţie la tine, chiar acum cîteva clipe. Stăteai acolo, chiar lîngă tipul de la contrabas, şi cîntai atît de frumos la acordeonul tău.

— Îmi cer scuze, însă la acordeon se afla Carlo. Un tip solid şi chel...

— Eşti sigur? Nu-ţi baţi joc de mine?

— Draga mea, te-am rugat doar. Nu fi nepoliticoasă cu omul.

N-aş putea spune c-a ţipat la ea, însă glasul îi devenise brusc aspru şi furios, după care s-a lăsat o tăcere ciudată. Aceasta a fost spulberată chiar de domnul Gardner, care a spus cu blîndeţe:

— Îmi pare rău, draga mea. N-am vrut să mă răţoiesc aşa la tine.

A întins braţul şi a luat-o de mînă. Mă aşteptam ca ea să şi-o retragă, însă şi-a schimbat poziţia pe scaun în aşa fel încît să fie mai aproape de el şi şi-a aşezat palma liberă deasupra celor împreunate. Au stat aşa cîteva clipe, domnul Gardner cu capul plecat, iar soţia sa privind în gol peste umărul lui, dincolo de piaţă, către Basilica din apropiere, chiar dacă ochii ei păreau să nu observe de fapt nimic. Preţ de cîteva clipe, a fost ca şi cum ar fi uitat complet nu doar de mine, care stăteam lîngă ei, ci şi de toţi oamenii din *piazza*. Apoi ea a spus, aproape şoptind:

— Nu-i nimic, scumpule. A fost vina mea. Din cauza mea te-ai supărat.

Au mai rămas aşa o vreme, cu mîinile împreunate. Apoi ea a oftat, i-a dat drumul domnului Gardner şi m-a privit. Mă privise şi înainte, însă de data asta o făcea cu totul altfel. De data asta îi simţeam din plin farmecul. Era ca şi cum ar fi avut un soi de indicator intern de graţie, cu gradaţii de la zero la zece, şi în acel moment, pentru mine

special, îl făcuse să urce brusc la şase sau la şapte, însă îi simţeam din plin prezenţa învăluitoare şi, dacă mi-ar fi cerut să fac ceva pentru ea – dacă, de pildă, mi-ar fi cerut să traversez piaţa şi să-i cumpăr nişte flori –, aş fi făcut-o bucuros.

— Janeck, a zis. Aşa te cheamă, da? Îmi pare rău, Janeck. Tony are dreptate. Nu se cădea să-ţi vorbesc aşa cum ţi-am vorbit.

— Vă rog, doamnă Gardner, nu vă faceţi probleme...

— Şi v-am întrerupt şi conversaţia. Pun pariu că discutaţi de-ale voastre, de-ale muzicienilor. Ştiţi ceva? Vă las să vă continuaţi discuţia.

— Nu e nevoie să pleci, draga mea, a spus domnul Gardner.

— A, ba da, scumpul meu. Pur şi simplu mor de curiozitate să văd ce e nou la Prada. Am venit doar să-ţi spun că o să dureze mai mult decît am crezut.

— Bine, draga mea. Tony Gardner şi-a îndreptat spatele pentru prima oară şi a tras adînc aer în piept. Stai cît ai chef, cît îţi face plăcere.

— O să mă simt minunat în magazinul acela. Aşa că, domnii mei, vă las şi vă urez conversaţie plăcută. S-a ridicat în picioare şi m-a atins pe umăr. Ai grijă de tine, Janeck.

Am privit-o amîndoi îndepărtîndu-se, apoi domnul Gardner a vrut să ştie cum e să fii muzician în Veneţia şi mi-a cerut detalii despre orchestra Quadri, care tocmai începuse să cînte. Nu părea să fie prea

atent la răspunsurile mele şi tocmai eram pe punctul de a mă scuza şi de a mă retrage, cînd mi-a spus brusc:

— Vreau să-ţi fac o propunere, prietene. Lasă-mă întîi să-ţi spun despre ce este vorba şi, dacă nu eşti de acord, poţi să refuzi. S-a aplecat în faţă şi a coborît glasul. Vrei să-ţi spun ceva? Prima dată am venit cu Lindy la Veneţia în luna noastră de miere. În urmă cu douăzeci şi şapte de ani. Şi, în ciuda tuturor amintirilor noastre atît de plăcute legate de acest loc, nu ne-am întors aici niciodată, cel puţin nu împreună. Aşa că, atunci cînd ne-am planificat această călătorie, această excursie specială, ne-am spus că trebuie neapărat să petrecem cîteva zile în Veneţia.

— Vă serbaţi aniversarea, domnule Gardner?

— Aniversarea?

M-a privit nedumerit.

— Îmi pare rău, am spus. Aşa am crezut, fiindcă aţi zis că e o excursie specială pentru amîndoi.

El a continuat să mă privească mirat, după care a izbucnit în rîs, un rîs puternic, asurzitor, şi mi-am amintit brusc de melodia pe care o asculta mama tot timpul, pe la mijlocul căreia se află un pasaj vorbit, ceva despre faptul că nu-i pasă că o anume femeie l-a părăsit, şi unde rîde cu aceleaşi hohote sardonice. Acum, acelaşi rîs răsuna în toată piaţa. Apoi domnul Gardner a zis:

— Aniversarea? Nu, nu, nu e aniversarea noastră. Însă ceea ce-ţi propun eu nu e chiar aşa departe de ceea ce crezi. Fiindcă vreau să

fac ceva foarte romantic. Vreau să-i cînt o serenadă. La propriu, în stil veneţian. Aici intervii tu. Tu eşti cu chitara, eu cu vocea. Ne aflăm în gondolă, trecem pe sub fereastra ei, eu îi cînt. Am închiriat un *palazzo* destul de aproape de aici. Fereastra de la dormitor dă înspre canal. Cînd se lasă noaptea, e absolut perfect. Felinarele de pe ziduri luminează exact atît cît trebuie. Tu şi cu mine într-o gondolă, ea vine la fereastră. Toate melodiile ei preferate. Nu e nevoie să dureze cine ştie cît, serile sînt încă destul de răcoroase aici. Doar trei sau patru melodii, cam asta aş vrea. O să am grijă să fii recompensat aşa cum trebuie. Ce zici?

— Domnule Gardner, aş fi absolut onorat. Aşa cum v-am spus, aţi fost o persoană foarte importantă în viaţa mea. Şi cînd anume aţi dori să facem asta?

— Dacă nu plouă, de ce nu chiar diseară? Pe la opt jumate? De obicei luăm cina destul de devreme, aşa că la ora aia am terminat de mult. Găsesc eu o scuză, ies din apartament şi vin să mă întîlnesc cu tine. Gondola va fi deja antamată, ne întoarcem cu ea şi ne oprim la fereastră. O să fie perfect. Ce zici?

Vă imaginaţi, probabil: era ca şi cum mi s-ar fi împlinit un vis. Şi, în afară de asta, mi se părea o idee atît de adorabilă, cuplul ăsta – el la şaizeci de ani, ea la cincizeci – care se purta ca şi cum ar fi fost doi adolescenţi îndrăgostiţi. Atît de adorabilă, de fapt, încît parcă aproape uitasem scena dintre ei la care tocmai asistasem. Vreau să spun că, în

ciuda cuvintelor lui, în adîncul sufletului ştiam că lucrurile nu aveau să fie chiar atît de simple cum voia el să le facă să pară.
În următoarele cîteva minute domnul Gardner şi cu mine am stat amîndoi şi am discutat toate detaliile – ce cîntece voia, în ce cheie le prefera, genul acesta de lucruri. Apoi a venit timpul să mă întorc la cort şi la următoarea repriză muzicală, aşa că m-am ridicat, i-am strîns mîna şi i-am spus că poate conta pe mine sută la sută pentru seara aceea.

Străzile erau întunecate şi tăcute cînd m-am dus să mă întîlnesc cu domnul Gardner în noaptea aceea. Pe atunci, mă rătăceam ori de cîte ori mă îndepărtam prea tare de Piazza San Marco, aşa că, deşi avusesem grijă să plec din vreme şi deşi cunoşteam micul pod unde îmi propusese domnul Gardner să ne întîlnim, tot am întîrziat cîteva minute.
Stătea chiar sub un felinar, era îmbrăcat într-un costum negru şifonat şi avea cămaşa deschisă pînă la al treilea sau al patrulea nasture, aşa că i se vedea părul de pe piept. Cînd mi-am cerut scuze pentru întîrziere, a zis:

— Ce mai contează cîteva minute? Lindy şi cu mine sîntem căsătoriţi de douăzeci şi şapte de ani. Ce mai contează cîteva minute?

Nu era nervos, însă părea să fie într-o dispoziţie gravă, solemnă – prin urmare, cîtuşi de puţin romantică. În spatele lui se afla gondola, care se legăna încetişor pe apă, şi am văzut că gondolier îi era

Vittorio, un ins nu tocmai pe gustul meu. Pe faţă, Vittorio e mereu prietenos, însă ştiu – o ştiam încă de atunci – că împrăştie în jur tot soiul de baliverne, numai şi numai porcării despre cei ca mine, pe care îi numeşte „străinii din noile ţări“. De asta, atunci cînd m-a salutat în seara aceea ca pe un frate, m-am mulţumit să-mi înclin capul şi am aşteptat în tăcere să-l ajute pe domnul Gardner să se suie în gondolă. Apoi i-am întins chitara mea – îmi adusesem chitara spaniolă, nu pe cea cu gaură de rezonanţă ovală – şi m-am urcat şi eu.

Domnul Gardner îşi tot schimba poziţia în partea din faţă a bărcii şi, la un moment dat, cînd a vrut să se aşeze, s-a trîntit atît de tare că era să ne răsturnăm. Însă el n-a părut să remarce şi, în timp ce gondola se îndepărta de mal, a continuat să fixeze absent apa.

Am plutit cîteva minute în tăcere, pe lîngă clădiri întunecate şi pe sub poduri joase. Apoi s-a trezit parcă din reveria aceea adîncă şi a zis:

— Ascultă, prietene. Ştiu că am stabilit deja ce vom cînta în seara asta. Însă m-am tot gîndit. Lindy e înnebunită după melodia aia, *By the Time I Get to Phoenix*. Am înregistrat-o odată, în urmă cu mult timp.

— Nici o problemă, domnule Gardner. Mama zicea mereu că versiunea dumneavoastră e mai bună decît a lui Sinatra. Sau despre cealaltă, foarte cunoscută, a lui Glenn Campbell.

Domnul Gardner a încuviinţat, după care un timp nu i-am mai putut vedea faţa. Strigătul de gondolier al lui Vittorio a reverberat în jurul zidurilor, înainte ca acesta să cîrmească barca şi să ia colţul.

— I-o cîntam foarte des, a spus domnul Gardner. Ştii, cred că i-ar plăcea s-o audă în seara asta. Îţi aminteşti partea instrumentală?

În momentul acela chitara mea era de mult scoasă din cutie, aşa că am cîntat cîteva măsuri ale piesei.

— Urcă puţin, a zis. Urcă pînă la mi bemol. Aşa o cîntam pe album.

Prin urmare, aceasta este cheia în care am cîntat şi, după ce s-a scurs aproape o strofă întreagă, domnul Gardner a început să cînte, foarte încet, aproape şoptit, de parcă abia îşi mai amintea cuvintele. Însă vocea lui rezona perfect pe acel canal liniştit. Adevărul e că suna cît se poate de frumos. Şi, preţ de o clipă, m-am simţit din nou copil şi parcă mă aflam din nou în vechiul meu apartament, întins pe covor, în timp ce mama stătea pe canapea, sfîrşită sau poate cu inima sfîşiată, în timp ce discul lui Tony Gardner se învîrtea în pick-upul din colţul camerei.

Domnul Gardner s-a oprit brusc şi a zis:

— OK. Începem cu *Phoenix*, în mi bemol. După asta, poate continuăm cu *I Fall in Love Too Easily*, aşa cum am stabilit. Şi terminăm cu *One for My Baby*. O să fie de ajuns. N-o să asculte mai mult de atît.

Pe urmă a căzut din nou pe gînduri şi am plutit mai departe în beznă, învăluiţi în plescăitul uşor al vîslei lui Vittorio.

— Domnule Gardner, am spus într-un sfîrşit, sper să nu vă supăraţi că vă întreb. Dar doamna Gardner se aşteaptă cumva la acest recital? Sau o să fie o surpriză minunată?

El a oftat din rărunchi, după care a spus:

— Cred c-ar trebui să trecem această acţiune în categoria surpriză minunată. Apoi a adăugat: Dumnezeu ştie cum o să reacţioneze. Poate nici n-o să ajungem pînă la *One for My Baby*.

Vittorio a dat un alt colţ şi deodată s-au auzit rîsete şi muzică şi am plutit pe lîngă un restaurant imens, puternic luminat. Părea că fiecare masă e ocupată, chelnerii se agitau în toate direcţiile, iar clienţii păreau foarte fericiţi, în ciuda faptului că nu putea să fie chiar atît de cald pe marginea canalului în acea perioadă a anului. După liniştea şi întunericul prin care plutiserăm pînă atunci, priveliştea acestui restaurant ne-a tulburat oarecum. Ne-am simţit de parcă noi am fi fost cei care stăteau pe loc şi priveau de pe chei această ambarcaţiune luxoasă, pe care petrecerea era în toi, alunecînd pe alături. Am observat că mai multe chipuri se uitau în direcţia noastră, însă nimeni nu ne-a acordat nici o atenţie. Apoi restaurantul a rămas în urmă, iar eu am zis:

— E amuzant. Vă daţi seama ce-ar face turiştii ăştia, dacă şi-ar da seama că tocmai a trecut pe lîngă ei o gondolă în care se afla legendarul Tony Gardner?

Vittorio, care nu prea pricepe engleza, a prins din zbor ideea şi a rîs scurt. Însă domnul Gardner n-a spus nimic mult timp. Ne aflam

iar în beznă şi traversam un canal îngust, trecînd pe lîngă uşi slab luminate, cînd el a zis:

— Dragă prietene, vii dintr-o ţară comunistă. De-asta nu-ţi dai seama exact cum funcţionează de fapt lucrurile aici.

— Domnule Gardner, i-am spus, ţara mea nu mai e comunistă. Acum sîntem un popor liber.

— Îmi cer scuze. N-am vrut să-ţi denigrez naţiunea. Sînteţi un popor curajos. Sper să vă cîştigaţi pacea şi prosperitatea. Însă ceea ce vreau eu să-ţi spun, dragă prietene, ceea ce am vrut să spun este că, venind de unde vii, e absolut firesc să nu înţelegi încă anumite lucruri. Aşa cum, nu mă îndoiesc, există multe lucruri pe care eu nu le-aş putea înţelege în ţara ta.

— Cred că aveţi dreptate, domnule Gardner.

— Oamenii ăştia pe lîngă care am trecut. Dacă te-ai fi dus la ei şi le-ai fi spus: „Hei, şi-l mai aminteşte vreunul dintre voi pe Tony Gardner?“, atunci poate că unii, poate chiar cei mai mulţi dintre ei ar fi zis da. Cine ştie? Însă, trecînd aşa cum am trecut pe lîngă ei, chiar dacă m-ar fi recunoscut, crezi că ar fi leşinat vreunul dintre ei de emoţie? Nu prea cred. Nu şi-ar fi lăsat jos furculiţele, nu şi-ar fi întrerupt convorbirile intime, purtate la lumina lumînărilor. Şi de ce-ar fi făcut-o? Nu sînt decît un cîntăreţ de balade de acum o mie de ani.

— Nu pot să cred aşa ceva, domnule Gardner. Dumneavoastră sînteţi un clasic. Sînteţi ca Sinatra sau Dean Martin. Unii solişti nu se demodează niciodată. Nu sînt ca starurile astea pop.

— Eşti foarte amabil că spui asta, prietene. Ştiu că ai cele mai bune intenţii. Însă azi, mai mult ca niciodată, nu e deloc momentul să-ţi baţi joc de mine.

Tocmai voiam să protestez, însă ceva din atitudinea lui mi-a spus c-ar fi bine să las cu totul baltă acest subiect. Aşa că am continuat să plutim, fără ca nimeni să mai spună nimic. Adevărul e că tocmai începeam să mă întreb în ce m-am băgat şi ce era toată treaba asta cu serenada. La urma urmei, oamenii ăştia erau americani. Nu era exclus, de pildă, ca atunci cînd domnul Gardner începea să cînte, doamna Gardner să vină la fereastră cu puşca şi să tragă în noi.

Poate că gîndurile lui Vittorio se îndreptau în aceeaşi direcţie, fiindcă, în timp ce treceam pe sub un felinar aflat pe un zid, mi-a aruncat o privire care parcă zicea: „Cam ciudat tipu' ăsta, nu-i aşa, *amico*?". Însă nu i-am răspuns. Nu aveam de gînd să mă coalizez cu persoane de teapa lui împotriva domnului Gardner. După Vittorio, străinii de genul meu nu fac altceva toată ziua decît să jefuiască turiştii, să arunce gunoaie în canale, în general să le distrugă tot nenorocitul lor de oraş. În unele zile, dacă e în toane proaste, ne face de-a dreptul hoţi – ba chiar şi violatori. L-am întrebat odată în faţă dacă e adevărat că împrăştie în jur asemenea baliverne şi mi s-a jurat că nu, că tot ce am auzit sînt numai minciuni sfruntate. Cum să fie xenofob tocmai el, care are o mătuşă evreică, pe care o adoră ca pe o mamă? Însă, într-o după-amiază, avînd puţin timp liber între cîntări, stăteam aplecat peste un pod din Dorsoduro, şi pe sub el a trecut o

gondolă. În ea se aflau trei turişti, iar Vittorio stătea în picioare lîngă vîslă, strigînd în gura mare ca să-l audă toată lumea exact aceleaşi porcării. Aşa că poate să se uite în ochii mei cît vrea, el şi cu mine n-o să fim niciodată amici.

— Să-ţi spun un mic secret, a zis brusc domnul Gardner. Un mic secret despre arta interpretativă. Ca de la un profesionist la altul. E destul de simplu. Trebuie să ştii doar un singur lucru, nu are nici o importanţă care anume, dar trebuie să ştii doar un singur lucru despre publicul tău. Ceva care, în mintea ta, distinge acel public de cel pentru care ai cîntat în noaptea de dinainte. Să zicem că te afli în Milwaukee. Trebuie să te întrebi: ce are diferit, ce are *special* publicul din Milwaukee? Ce-l diferenţiază de publicul din Madison? Chiar dacă nu-ţi vine nimic în minte, trebuie să tot încerci pînă găseşti. Milwaukee, Milwaukee. În Milwaukee sînt cotlete de porc foarte bune. E un lucru care o să te ajute, de la gîndul ăsta trebuie să pleci atunci cînd pui piciorul pe scenă. Nu e nevoie să le spui lor nici un cuvînt despre asta, e suficient să n-o uiţi în timp ce le cînţi. Oamenii ăştia din faţa ta sînt cei care mănîncă poate cele mai bune cotlete de porc. Au standarde foarte ridicate atunci cînd vine vorba despre cotletele de porc. Înţelegi ce spun? În felul ăsta, publicul devine cineva pe care-l cunoşti, cineva căruia îi poţi cînta. Poftim, acum ştii care e secretul meu. Ca de la un profesionist la altul.

— Ce să zic, vă mulţumesc, domnule Gardner. Nu m-am gîndit niciodată aşa. O să ţin minte lucrul ăsta, mai ales că l-am aflat de la cineva ca dumneavoastră.

— Deci, în seara asta, a continuat el, o să cîntăm pentru Lindy. Lindy e publicul. Aşa că am să-ţi spun ceva despre ea. Vrei să-ţi povestesc despre Lindy?

— Sigur că da, domnule Gardner, am zis. Mi-ar plăcea foarte mult să aflu cîte ceva despre ea.

În următoarele aproximativ douăzeci de minute am stat în gondolă, plutind iar şi iar în ocoluri, în timp ce domnul Gardner vorbea. Uneori, glasul îi cobora într-atît, încît pur şi simplu murmura, ca şi cum ar fi vorbit pentru sine. Alteori, cînd un felinar sau o fereastră pe lîngă care treceam arunca o rază de lumină asupra bărcii noastre, îşi amintea de mine, ridica vocea şi spunea ceva de genul:

— Înţelegi la ce mă refer, prietene?

Soţia lui, mi-a spus, venea dintr-un orăşel din Minnesota, din inima Americii, unde profesoarele îi făcuseră viaţa un chin, fiindcă, în loc să înveţe, se uita întruna prin reviste cu vedete de film.

— Ceea ce aceste doamne n-au priceput niciodată era faptul că Lindy avea planuri mari. Şi uită-te la ea acum. E bogată, frumoasă, a văzut toată lumea. Iar profesoarele alea pe unde-or fi azi? Oare ce fel de vieţi au avut? Dacă s-ar fi uitat prin mai multe reviste de cinema, dac-ar fi avut mai multe visuri, poate că ar avea şi ele măcar un pic din ceea ce are azi Lindy.

La nouăsprezece ani, făcuse autostopul pînă în California, vrînd să ajungă la Hollywood. În loc de asta, însă, se trezise la periferia Los Angelesului, unde se angajase chelneriţă într-un local de pe marginea drumului.

— Acum vine surpriza, a spus domnul Gardner. Localul ăsta, birtul ăsta de la capătul autostrăzii s-a dovedit a fi cel mai bun loc în care ar fi putut ajunge. Fiindcă aici veneau toate fetele ambiţioase, de dimineaţa pînă noaptea tîrziu. Se întîlneau aici, şapte, opt, douăşpe, îşi comandau cafelele şi hotdogii şi stăteau cu orele la palavre.

Fetele astea, toate puţin mai în vîrstă ca Lindy, sosiseră din fiece colţişor al Americii şi se aflau în Los Angeles de cel puţin doi sau trei ani. Veneau la localul respectiv ca să facă schimb de bîrfe şi de poveşti despre ghinioane cumplite, să discute diverse strategii, să vadă ce progres a mai făcut fiecare. Însă marea atracţie a locului era Meg, o femeie de vreo patruzeci de ani, chelneriţa cu care lucra Lindy.

— Pentru fetele astea, Meg era ca o soră mai mare, era izvorul lor de înţelepciune. Fiindcă odată, demult, fusese şi ea exact ca ele. Trebuie să înţelegi, fetele la care mă refer erau foarte serioase, realmente ambiţioase, fete hotărîte. Crezi că vorbeau despre haine şi pantofi şi machiaj, ca toate celelalte fete? Sigur că da. Însă vorbeau doar despre ce haine şi ce pantofi şi ce machiaj le-ar ajuta să se mărite cu o vedetă. Crezi că vorbeau despre filme? Despre scena muzicală? Categoric. Însă vorbeau despre care dintre actorii de cinema şi cîntăreţi sînt neînsuraţi, care au o căsnicie nefericită, care divorţează.

Iar Meg, înţelegi, le putea spune toate astea şi încă mult, mult mai multe. Meg deja străbătuse drumul ăsta, înaintea lor. Cunoştea toate regulile, toate trucurile la care trebuia să apelezi ca să te măriţi cu o vedetă. Iar Lindy stătea lîngă ele şi absorbea toate informaţiile. Acel birt care vindea hotdogi a fost Harvardul, a fost Yale-ul ei. O fată de nouăsprezece ani din Minnesota? Mă cutremur doar cînd mă gîndesc ce i s-ar fi putut întîmpla. Dar a avut noroc.

— Domnule Gardner, am zis, vă rog să mă iertaţi că vă întrerup. Însă, dacă această Meg era chiar atît de atotştiutoare, cum se face că nu reuşise să se mărite ea însăşi cu o vedetă? De ce continua să servească hotdogi în localul acela?

— Bună întrebare, dar am impresia că nu prea îţi dai seama cum funcţionează lucrurile astea. OK, tipa asta, Meg, nu reuşise în viaţă. Însă ideea e că le urmărise cu atenţie pe toate cele care avuseseră succes. Înţelegi, prietene? Odinioară, fusese şi ea exact ca fetele alea şi le văzuse pe unele atingîndu-şi ţinta, pe altele eşuînd. Văzuse pericolele, văzuse scările poleite cu aur. Le putea spune toate poveştile şi toate fetele alea o ascultau. Şi unele dintre ele învăţau. Lindy, de exemplu. Cum am spus, ăsta a fost Harvardul ei. Acel birt a făcut din ea ceea ce e astăzi. I-a dat puterea de care a avut nevoie mai tîrziu şi, crede-mă, a avut foarte mare nevoie de ea. A trebuit să aştepte şase ani pînă i s-a oferit prima şansă. Poţi să-ţi închipui? Şase ani de făcut manevre peste manevre, de planificat, de luptă grea. Şi în care a fost doborîtă la pămînt, iar, şi iar, şi iar. Dar şi pentru ele e la fel

ca în meseria noastră. Nu poţi să te răzgîndeşti şi să te laşi păgubaş după primele cîteva lovituri. Pe fetele care fac asta le vezi peste tot în jur, măritate cu nişte neica nimeni din orăşelele lor de care n-a auzit nici naiba. Însă cîteva dintre ele, alea ca Lindy, învaţă din fiecare lovitură şi reintră în luptă mai puternice, mai rezistente, furioase şi gata să se bată pînă la ultima suflare. Crezi că Lindy n-a avut parte de umilinţe? Chiar şi cu frumuseţea şi cu farmecul ei? Ce nu înţelege lumea e că frumuseţea nu-ţi rezolvă nici jumătate din ecuaţie. Dacă o foloseşti greşit, eşti tratată ca ultima curvă. În orice caz, după şase ani a venit, în fine, şi clipa mult aşteptată.

— Cea în care v-a întîlnit pe dumneavoastră, domnule Gardner?

— Pe mine? Nu, nu. Eu n-am intrat în scenă decît mult mai tîrziu. S-a măritat cu Dino Hartman. N-ai auzit niciodată de Dino? Aici, domnul Gardner a rîs uşor răutăcios. Bietul Dino. Presupun că discurile lui n-au reuşit să pătrundă în ţările comuniste. Însă pe vremea aia era un nume cunoscut. A cîntat destul de mult în Vegas, a avut cîteva discuri de aur. Cum am spus, el a fost marea şansă a lui Lindy. Cînd am cunoscut-o eu, era soţia lui Dino. Versata Meg le explicase că aşa se întîmplă de fiecare dată. Sigur, e posibil ca o fată să aibă noroc de prima oară, să ajungă drept în vîrf, să se mărite cu un Sinatra sau un Brando. Însă, de regulă, nu aşa se întîmplă. O fată trebuie să fie pregătită să coboare din lift la etajul doi şi să umble pe-acolo. Trebuie să se obişnuiască destul de bine cu aerul de la etajul acela. Şi apoi poate că într-o zi, la acel etaj doi, o să dea nas în nas cu

cineva care a coborît pentru cîteva minute din *penthouse* să-şi cumpere ceva. Şi tipul îi spune, hei, ce-ar fi să vii cu mine sus, la ultimul etaj. Lindy ştia că aşa merg lucrurile de obicei. Nu se măritase cu Dino într-un moment de slăbiciune şi nu renunţase la ambiţiile ei. Iar Dino era un tip de treabă. Întotdeauna mi-a plăcut de el. Din cauza asta, în ciuda faptului că m-am îndrăgostit nebuneşte de Lindy din clipa cînd am văzut-o, n-am făcut nici o mişcare. Am fost un gentleman desăvîrşit. Am aflat mai tîrziu că tocmai asta a făcut-o pe Lindy să fie şi mai hotărîtă. Dumnezeule, n-ai cum să nu admiri o asemenea fată! Trebuie să-ţi spun, prietene, că la ora aia eram o stea care strălucea, strălucea tare de tot pe firmament. Cred că aia era perioada în care mama ta îmi asculta discurile. Steaua lui Dino, însă, începea să apună rapid. A fost o perioadă foarte grea pentru mulţi cîntăreţi. Totul se schimba. Puştii ascultau Beatles, Rolling Stones. Bietul Dino, vocea lui semăna mult prea tare cu a lui Bing Crosby. Şi-a încercat norocul cu un album de bossa-nova la care lumea pur şi simplu a rîs. Era limpede că venise momentul ca Lindy să-l lase. Nu putea să ne acuze nimeni de nimic, în situaţia aia. Nu cred că Dino ne-a condamnat vreodată. Aşa că am acţionat. Şi astfel a urcat la *penthouse*.

Ne-am căsătorit în Vegas, i-am pus pe cei de la hotel să ne umple cada cu şampanie. Melodia pe care o s-o cîntăm în seara asta, *I Fall in Love Too Easily*, ştii de ce-am ales-o? Vrei să ştii? La un moment dat, la puţin timp după căsătorie, eram la Londra. Venim în cameră după

micul dejun şi camerista e acolo şi ne face curat în apartament. Însă Lindy şi cu mine sîntem în călduri, ca iepurii. Deci, intrăm şi o auzim pe cameristă cum dă cu aspiratorul prin living, însă n-o vedem, e dincolo de peretele despărţitor. Aşa că ne furişăm înăuntru în vîrful picioarelor, ca şi cum am fi copii mici, înţelegi? Ne strecurăm în dormitor şi închidem uşa. Vedem că menajera a terminat deja dormitorul, aşadar e posibil să nu se mai întoarcă aici, însă nu ştim precis. În orice caz, nici că ne pasă. Ne rupem hainele, facem dragoste pe pat, şi în tot acest timp camerista e dincolo de perete, se mişcă prin apartamentul nostru, fără să-şi închipuie că noi ne-am întors. Crede-mă, eram foarte înfierbîntaţi, însă după un timp totul ni s-a părut atît de amuzant, că am început să rîdem ca demenţii. După ce-am terminat, am rămas aşa, unul în braţele celuilalt, în timp ce camerista încă mai era pe acolo, şi, ce crezi, deodată începe să cînte! Terminase şi ea cu aspiratorul, aşa că începuse să cînte cît o ţineau coardele şi, măi băiete, ce voce groaznică putea să mai aibă! Rîdeam, şi rîdeam, şi ne chinuiam să rîdem muteşte. Apoi, ce crezi, tace şi dă drumul la radio. Şi dintr-odată îl auzim pe Chet Baker. Cîntă *I Fall in Love Too Easily*, plăcut, fără grabă, suav. Iar Lindy şi cu mine rămînem aşa, culcaţi pe pat, ascultîndu-l cîntînd. După un timp, încep să cînt şi eu cu el, încetişor, cînt împreună cu Chet Baker de la radio, cu Lindy cuibărită în braţele mele. Aşa a fost. De-asta o să cîntăm melodia asta diseară. Deşi nu-mi dau seama dacă ea îşi mai aduce aminte. Cine naiba să ştie?

Domnul Gardner a tăcut şi l-am văzut cum îşi şterge lacrimile. Vittorio a cîrmit din nou şi mi-am dat seama că treceam, pentru a doua oară, pe lîngă restaurant. Părea chiar mai animat decît înainte, şi în colţ cînta acum un pianist, un tip pe care-l cunosc, pe nume Andrea. În timp ce gondola ne era din nou înghiţită de beznă, am spus:

— Domnule Gardner, probabil că nu e treaba mea, ştiu. Însă înţeleg că, poate, relaţia dintre dumneavoastră şi doamna Gardner n-a mers chiar cum trebuie în ultimul timp. Vreau să ştiţi că înţeleg cum e cu lucrurile astea. Mama mea se întrista adesea, poate exact aşa cum v-aţi întristat şi dumneavoastră acum. Credea că şi-a găsit pe cineva, că o să fie fericită şi-mi spunea că acel bărbat o să fie noul meu tată. Primele două dăţi am crezut-o. După asta, am ştiut precis că n-o să meargă. Însă mama n-a încetat niciodată să creadă. Şi, de fiecare dată cînd era la pămînt, poate aşa cum sînteţi şi dumneavoastră în seara asta, ştiţi ce făcea? Vă asculta discurile şi cînta împreună cu ele. Toate acele ierni lungi în apartamentul nostru minuscul, stătea ghemuită, cu picioarele sub ea, cu un pahar de ceva în mînă, şi cînta încetişor cu dumneavoastră. Şi uneori, îmi aduc aminte, domnule Gardner, vecinii noştri de deasupra ne băteau în tavan, mai ales atunci cînd cîntaţi acele piese foarte ritmate, ca *High Hopes* sau *They All Laughed*. Mă uitam cu atenţie la mama, însă părea că n-a auzit absolut nimic, continua să vă asculte, dînd uşor din cap în ritmul muzicii şi mişcîndu-şi buzele odată cu versurile. Domnule Gardner, am ţinut neapărat să vă spun. Muzica dumneavoastră a ajutat-o pe mama să facă faţă acelor clipe,

aşa cum sînt destul de sigur că a ajutat milioane de alţi oameni. Şi este absolut normal să vă ajute şi pe dumneavoastră.

Am rîs scurt, a încurajare, speram eu, însă mai tare decît avusesem intenţia.

— Vă puteţi baza pe mine în seara asta, domnule Gardner. O să dau tot ce pot. O să ziceţi că vă acompaniază o întreagă orchestră, o să vedeţi. Şi doamna Gardner o să ne audă şi cine ştie? Poate că lucrurile or să meargă iar bine între dumneavoastră. Orice cuplu trece prin momente dificile.

Domnul Gardner a zîmbit.

— Eşti un băiat foarte de treabă. Îţi sînt recunoscător pentru faptul că mă ajuţi în seara asta. Însă nu mai avem timp de vorbit. Lindy e în camera ei acum. Văd că are lumina aprinsă.

Ne îndreptam spre un *palazzo* pe lîngă care trecuserăm de cel puţin două ori, însă acum mi-am dat seama de ce ne învîrtise Vittorio întruna în cerc. Domnul Gardner se uitase să vadă cînd se aprinde lumina la o anume fereastră şi, de fiecare dată cînd o găsise tot cufundată în întuneric, mai înconjuraserăm încă o dată clădirea. De data asta, însă, fereastra de la etajul al treilea era aprinsă, obloanele erau deschise şi, din locul unde ne aflam, vedeam o mică porţiune din tavan, cu grinzile lui de lemn închise la culoare. Domnul Gardner i-a făcut semn lui Vittorio, însă acesta se oprise deja din vîslit şi am plutit încet pînă cînd gondola s-a aflat chiar sub fereastră.

Domnul Gardner s-a ridicat în picioare, făcînd barca să se clatine îngrijorător încă o dată, iar Vittorio a trebuit să-şi schimbe rapid poziţia pentru a ne stabiliza. Apoi, domnul Gardner a început să strige, mult prea încet:

— Lindy? Lindy?

În cele din urmă a strigat, mai tare:

— Lindy!

O mînă a împins şi mai mult obloanele în lături, apoi o siluetă a apărut în balconul îngust. De zidul *palazzo*-ului, nu mult deasupra noastră, era fixat un felinar, însă lumina nu era bună, iar doamna Gardner nu se zărea decît ca un contur neclar. Vedeam însă că, de cînd ne întîlniserăm cu ea în *piazza*, îşi strînsese părul în coc, poate pentru cina pe care o luaseră puţin mai devreme.

— Tu eşti, scumpule? s-a aplecat ea peste balustradă. Am crezut c-ai fost răpit sau aşa ceva. Am fost foarte îngrijorată.

— Nu te prosti, draga mea. Ce se poate întîmpla într-un oraş ca ăsta? Oricum, ţi-am lăsat biletul ăla.

— N-am văzut nici un bilet, scumpule.

— Ţi-am lăsat un bilet. Tocmai ca să nu-ţi faci griji.

— Unde e biletul ăsta? Şi ce scria?

— Nu-mi amintesc, draga mea. Domnul Gardner era acum iritat. Era un simplu bilet. Cum scrii cînd te duci să iei ţigări sau ceva de genul ăsta.

— Asta faci acolo jos acum? Cumperi ţigări?

— Nu, draga mea. E vorba de cu totul altceva. O să-ţi cînt.

— E o glumă?

— Nu, draga mea, nu-i nici o glumă. Sîntem la Veneţia. Asta fac oamenii aici.

A arătat în jur către mine şi Vittorio, ca şi cum prezenţa noastră acolo i-ar fi adeverit spusele.

— E un pic cam răcoare pentru mine aici afară, scumpule.

Domnul Gardner a oftat adînc.

— Atunci poţi asculta din cameră. Întoarce-te în cameră, draga mea, şi aşază-te cît mai confortabil. Lasă doar ferestrele deschise şi o să ne auzi perfect.

Ea a continuat să-l privească o vreme de la etaj, iar el a continuat s-o privească de jos, fără să spună nici unul, nici altul nimic. Apoi a dispărut în cameră, iar domnul Gardner a părut dezamăgit, deşi tocmai asta îi sugerase să facă. Şi-a lăsat bărbia în piept cu un nou oftat şi mi-am dat seama că se gîndeşte că poate ar fi mai bine să renunţe. Aşa că am zis:

— Haideţi, domnule Gardner, haideţi s-o facem. Să cîntăm *By the Time I Get to Phoenix*.

Şi am cîntat cîteva acorduri introductive, încă fără ritm, genul de chestie care poate la fel de bine să vireze spre o melodie anume sau să se stingă încet. M-am străduit să-mi fac chitara să sune a America, a baruri triste de pe marginea drumului, a autostrăzi nesfîrşite şi largi, şi cred că mă gîndeam deopotrivă şi la mama mea, la momentul în care

intrasem în cameră şi o văzusem pe canapea privind lung la coperta pe care se afla imaginea unei şosele americane sau, poate, a cîntăreţului aflat într-o maşină americană. Ce vreau să spun este că am încercat să cînt în aşa fel încît mama să fi putut recunoaşte melodia mea ca venind din aceeaşi lume, lumea de pe coperta discului ei.

Apoi, înainte să-mi dau seama ce se întîmplă, înainte să fi început să ţin efectiv un ritm clar, domnul Gardner a început să cînte. Poziţia lui în gondolă era destul de instabilă şi mi-era teamă că poate să-şi piardă în orice clipă echilibrul. Însă glasul lui s-a auzit exact aşa cum mi-l aminteam – blînd, aproape răguşit, însă extrem de sonor, ca şi cum ar fi fost amplificat de un microfon invizibil. Şi, ca la cei mai buni cîntăreţi americani, în vocea lui se simţea o notă de oboseală, chiar şi o umbră de şovăială, ca şi cum nu era genul de om obişnuit să-şi deschidă inima în felul acesta. Aşa cîntă toţi marii artişti.

Am cîntat cap-coadă acel cîntec plin de călătorii şi de despărţiri. Un american care-şi părăseşte soţia. Se tot gîndeşte la ea, în timp ce trece prin toate oraşele, unul după altul, strofă cu strofă, Phoenix, Albuquerque, Oklahoma, conducînd pe şoseaua cea fără sfîrşit, aşa cum mama mea n-a putut niciodată. Ce bine-ar fi dac-am putea lăsa lucrurile în urma noastră aşa – cred că asta trebuie să fi gîndit mama. Ce bine-ar fi dac-am putea face la fel şi cu tristeţea.

Am ajuns la final, şi domnul Gardner a zis:

— OK, hai să trecem direct la a doua. *I Fall in Love Too Easily*.

Aceasta fiind prima oară cînd cîntam cu domnul Gardner, a trebuit să bîjbîi puţin pînă m-am prins ce şi cum, însă ne-am descurcat destul de bine. După ce-mi spusese despre cîntecul ăsta, m-am tot uitat la fereastra respectivă, însă dinspre doamna Gardner nu se simţea nimic, nici o mişcare, nici un sunet, nimic. Apoi am terminat melodia, şi liniştea şi întunericul au pus din nou stăpînire în jur. Undeva în apropiere, am auzit un vecin deschizîndu-şi obloanele, poate pentru a auzi mai bine. Însă nimic dinspre fereastra doamnei Gardner.

Am cîntat *One for My Baby* foarte lent, practic fără nici un ritm marcat, după care totul a amuţit din nou. Am continuat să privim în sus spre fereastră, apoi, într-un final, cam după un minut întreg, am auzit-o. Abia dacă se distingea, însă nu era nici un dubiu. Doamna Gardner era acolo sus şi plîngea.

— Am reuşit, domnule Gardner! am şoptit. Am reuşit. Am emoţionat-o pînă la lacrimi.

Însă domnul Gardner n-a părut încîntat. A clătinat din cap obosit, s-a aşezat şi i-a făcut semn lui Vittorio.

— Du-ne pe cealaltă parte. E timpul să intru.

Pe cînd barca pornea din nou, am avut sentimentul că evită să mă privească în ochi, aproape ca şi cum i-ar fi fost ruşine de ceea ce tocmai făcuse, şi am început să mă gîndesc că poate tot planul ăsta a fost cine ştie ce soi de glumă răutăcioasă. Din punctul meu de vedere, nu era deloc exclus ca toate aceste piese să aibă semnificaţii absolut

îngrozitoare pentru doamna Gardner. Aşadar mi-am pus deoparte chitara şi am stat aşa, poate un pic abătut, şi pentru o vreme ne-am lăsat duşi de barcă.

Apoi am ajuns la un canal mult mai lat şi, imediat, un taxi acvatic care venea din sens contrar a trecut în goană pe lîngă noi, stîrnind valuri sub gondolă. Însă aproape ajunseserăm în faţa *palazzo*-ului domnului Gardner şi, în timp ce Vittorio ne-a lăsat să plutim uşor către chei, am zis:

— Domnule Gardner, aţi însemnat enorm pentru copilăria şi adolescenţa mea. Şi această seară a fost una cît se poate de specială pentru mine. Însă ştiu că, dacă ne-am lua la revedere acum şi nu ne-am mai vedea niciodată, întrebarea asta m-ar bîntui tot restul vieţii. Aşa că, domnule Gardner, vă rog, spuneţi-mi. De ce plîngea doamna Gardner adineaori, pentru că era fericită sau pentru că era tristă?

Am crezut că n-o să-mi răspundă. În lumina slabă, silueta lui era doar o formă cocoşată aflată în partea din faţă a bărcii. Însă, în timp ce Vittorio lega frînghia, a zis încetişor:

— Cred că i-a făcut plăcere să mă audă cîntînd aşa. Însă, firește, s-a şi întristat. Amîndoi sîntem destul de trişti. Douăzeci şi şapte de ani înseamnă o viaţă de om şi, după călătoria asta, ne despărţim. E ultima noastră excursie împreună.

— Îmi pare foarte rău să aud asta, domnule Gardner, am spus cu compasiune. Cred că multe căsnicii se sfîrşesc la un moment dat, chiar şi după douăzeci şi şapte de ani. Însă, cel puţin, bine că aveţi puterea

de a vă despărţi în felul acesta. O vacanţă la Veneţia. Îi cîntaţi din gondolă. Nu cred că sînt multe cupluri care s-au despărţit şi au reuşit să rămînă atît de civilizate.

— Dar de ce să nu fim civilizaţi? Încă ne iubim. De-asta plînge acolo sus. Fiindcă şi ea mă iubeşte, la fel de tare cum o iubesc şi eu.

Vittorio păşise pe chei, însă domnul Gardner şi cu mine continuam să stăm în întuneric. Aşteptam ca el să spună mai multe şi nu m-am înşelat, un moment mai tîrziu a continuat:

— Aşa cum ţi-am spus, m-am îndrăgostit de Lindy din prima secundă cînd am văzut-o. Însă mă iubea ea oare atunci, la început? Mă îndoiesc că şi-a pus vreodată această întrebare. Eram un star, şi asta era tot ce conta pentru ea. Eram tot ceea ce visase, tot ceea ce plănuise să cîştige pentru sine pe vremea cînd lucra la acel mic local. Dacă mă iubea sau nu n-avea nici o importanţă în ecuaţia asta. Însă douăzeci şi şapte de ani de căsnicie pot avea urmări nebănuite asupra vieţii a două persoane. Multe cupluri încep prin a se iubi, după care ajung să se plictisească unul de celălalt şi sfîrşesc prin a se urî. Uneori, însă, poate să se întîmple şi invers. A durat cîţiva ani, dar, puţin cîte puţin, Lindy a început să mă iubească. La început n-am îndrăznit s-o cred, însă după un timp, în faţa evidenţei, am fost nevoit să accept. O mică atingere pe umăr, în timp ce ne ridicam de la masă. Un mic surîs amuzat din colţul opus al camerei, cînd nu exista nici un motiv de amuzament, era doar ea, care se prostea pentru a-mi atrage atenţia. Sînt convins că şi ea a fost la fel de surprinsă ca oricine altcineva, însă

asta e ceea ce s-a întîmplat. După cinci sau şase ani, am descoperit că ne simţim cît se poate de relaxaţi unul în prezenţa altuia. Aşa cum ţi-am zis, ne iubeam. Şi încă ne mai iubim şi astăzi.

— Nu înţeleg, domnule Gardner. Atunci de ce vă despărţiţi?

El a oftat din nou.

— Cum ai putea să înţelegi, prietene, avînd în vedere că vii de unde vii? Însă ai fost foarte amabil cu mine în seara asta, aşa că o să încerc să-ţi explic. Adevărul e că nu mai sînt starul care am fost. Poţi să protestezi cît vrei, însă, venind dintr-o ţară ca a ta, n-ai cum să pricepi asta. Nu mai sînt un star. Aş putea să accept pur şi simplu situaţia şi să mă sting încet. Să trăiesc din gloria de altădată. Sau aş putea zice nu, încă n-am spus tot ce-am avut de spus. Cu alte cuvinte, prietene, aş putea să revin în forţă pe scena muzicală. Mulţi alţii au reuşit să facă asta din poziţia mea, iar unii chiar şi de mai jos. Însă nu e deloc simplu să-ţi faci o revenire spectaculoasă. Trebuie să fii pregătit să operezi o serie de schimbări, dintre care unele pot fi cît se poate de dure. Îţi schimbi felul de-a fi. Schimbi chiar şi unele dintre lucrurile pe care le iubeşti.

— Domnule Gardner, vreţi să spuneţi că dumneavoastră şi doamna Gardner trebuie să vă despărţiţi din cauză că doriţi să reveniţi în forţă pe scenă?

— Uită-te la ceilalţi artişti, la cei care apar din nou la suprafaţă, cu mare succes. Uită-te la cei din generaţia mea, care încă rezistă pe poziţie. Fiecare dintre ei s-a recăsătorit. De două, poate chiar de trei

ori. Fiecare dintre ei are la braţ o nevastă tînără. Lindy şi cu mine am ajuns de rîsul lumii. Şi, în afară de asta, am pus deja ochii pe o anume tînără şi a pus şi ea ochii pe mine. Lindy ştie partitura. O ştie de mai mult timp decît mine, poate chiar din zilele cînd o asculta pe Meg în localul acela. Am întors împreună subiectul pe toate feţele. Şi înţelege că e timpul să meargă fiecare pe propriul drum.

— Tot nu pricep, domnule Gardner. Locul acesta de unde veniţi dumneavoastră şi doamna Gardner nu poate fi chiar atît de diferit de toate celelalte locuri de pe pămînt. Şi ăsta e motivul, domnule Gardner, ăsta e motivul pentru care aceste piese pe care le-aţi cîntat în toţi aceşti ani sînt înţelese de oamenii de peste tot. Chiar şi de cei din ţara mea. Şi ce spun toate aceste piese? Dacă doi oameni nu se mai iubesc şi trebuie să se despartă, e un lucru foarte trist. Dacă însă continuă să se iubească, ar trebui să rămînă împreună toată viaţa. Despre asta vorbesc cîntecele acestea.

— Ştiu ce spui, prietene. Şi ştiu, e posibil să ţi se pară greu de acceptat. Însă aşa stau lucrurile. Şi, crede-mă, e şi în avantajul lui Lindy. E cel mai bine pentru ea să o facem acum. Încă mai e destul de tînără. Ai văzut-o, e o femeie frumoasă. Trebuie să iasă în lume cît mai mult acum, cît mai are timp. Timp să găsească din nou dragostea, timp să se mărite din nou. Trebuie să iasă din această relaţie înainte de a fi prea tîrziu.

Nu am ştiut ce să-i răspund, iar apoi m-a luat prin surprindere, zicînd:

— Mama ta. Cred că ea n-a reuşit niciodată să iasă.

M-am gîndit la vorbele lui, după care am spus încet:

— Nu, domnule Gardner. N-a reuşit niciodată să iasă. N-a apucat să vadă schimbările din ţara noastră.

— Îmi pare rău. Sînt sigur că era o femeie extraordinară. Dacă e-adevărat ce spui şi dacă muzica mea a făcut-o fericită, asta înseamnă enorm pentru mine. Îmi pare rău că n-a apucat să se salveze. Nu vreau să se întîmple la fel cu Lindy a mea. Nu, domnule. Nu cu Lindy a mea. Vreau ca Lindy să se salveze.

Gondola se lovea uşor de chei. Vittorio ne-a strigat încet, ne-a întins mîna şi, cîteva clipe mai tîrziu, domnul Gardner s-a ridicat în picioare şi a coborît. În momentul cînd m-am dat şi eu jos cu chitara – n-aveam de gînd să mă milogesc de Vittorio să mă ducă şi pe mine gratis –, domnul Gardner scosese deja portofelul.

Vittorio părea mulţumit de cît primise şi, cu vorbele şi gesturile lui obişnuite şi curtenitoare, s-a înapoiat în gondolă şi a pornit din nou în josul canalului.

L-am urmărit dispărînd în întuneric, după care, înainte să mă dezmeticesc bine, l-am simţit pe domnul Gardner împingînd un teanc consistent de bancnote în mîna mea. I-am spus că e mult prea mult, că oricum a fost o mare onoare pentru mine, însă el nici n-a vrut să audă să-i ia înapoi.

— Nu, nu, a zis, fluturînd din mînă în faţa mea, ca şi cum voia să termine cît mai repede toate astea, nu doar cu banii, ci şi cu mine, cu această seară, poate cu tot acest capitol din viaţa lui.

A pornit către *palazzo*, însă, după cîţiva paşi, s-a oprit şi s-a întors să se uite la mine. Această străduţă pe care ne aflam, canalul, totul era acum cufundat într-o tăcere aproape desăvîrşită, nu se auzea decît, de undeva din depărtare, sonorul unui televizor.

— Ai cîntat foarte bine, dragă prietene, a spus el. Ai un tuşeu plăcut.

— Mulţumesc, domnule Gardner. Şi dumneavoastră aţi cîntat minunat. La fel de minunat ca întotdeauna.

— Poate am să mai trec prin piaţă înainte să plecăm. Să te ascult cîntînd cu formaţia ta.

— Sper din suflet, domnule Gardner.

Însă nu l-am mai văzut niciodată. Cîteva luni mai tîrziu, în toamnă, am auzit că domnul şi doamna Gardner au divorţat – unul dintre chelnerii de la Florian a citit asta undeva şi mi-a spus. Şi atunci mi-am amintit de acea seară şi, gîndindu-mă din nou la ea, m-am întristat puţin. Fiindcă domnul Gardner mi se păruse un tip destul de cumsecade şi, oricum ar fi, indiferent dacă-şi va face o revenire spectaculoasă pe scenă sau nu, o să fie întotdeauna unul dintre cei mari.

(Traducere: Vali Florescu)

Junot DÍAZ

Sufocare

Mama îmi spune că Beto e acasă, aşteaptă să spun ceva, dar eu continuu să mă uit la televizor. Doar după ce se duce la culcare îmi iau jacheta şi plec prin cartier să văd despre ce-i vorba. Acum e un pato, dar acum doi ani eram prieteni şi intra în apartament fără să bată la uşă, cu vocea lui răsunătoare care o ridica pe mama dintre pereţii spaniolei ei şi pe mine din subsol, o voce care bubuia şi te făcea să te gândeşti la unchi şi bunici.

Ne făceam de cap pe atunci, eram nişte descreieraţi, furam ca nişte nebuni, spărgeam geamuri, ne pişam pe treptele oamenilor şi apoi îi provocam să ne oprească. Beto pleca la facultate la sfârşitul verii şi era în delir la gândul ăsta; ura totul la cartierul nostru: clădirile dărăpănate, peluzele meschine, grămezile de gunoi din jurul tomberoanelor şi mizeria, mai ales mizeria.

Nu înţeleg cum poţi să rezişti, mi-a spus el. Eu mi-aş găsi pur şi simplu orice slujbă şi aş pleca.

Da, am spus. Eu nu eram ca el. Mai aveam încă un an de liceu, nu mă aştepta nimic nicăieri.

Zilele ni le petreceam la mall sau pe afară, prin parcare, jucând *stickball*, dar nopţile erau cele pe care le aşteptam. Căldura din apartamente semăna cu ceva greu, ceva care venise să moară înăuntru. Familiile se aliniau pe verande, lumina televizoarelor se revărsa albastră pe cărămidă. Din apartamentul familiei mele se

simţea mirosul perilor care fuseseră plantaţi cu ani în urmă, patru într-o curte, probabil ca să ne salveze pe toţi de asfixiere. Nimic nu se mişca repede, până şi lumina zilei se stingea agale, dar imediat ce se lăsa noaptea, eu şi Beto ne îndreptam spre complex şi săream gardul aruncându-ne în piscină. Niciodată nu eram singuri, toţi copiii cu două picioare erau acolo. Săream de pe trambulină şi ieşeam înotând dinspre capătul cu apă adâncă, hârjonindu-ne şi prostindu-ne. Cam pe la miezul nopţii, abuelas cu părul înşurubat pe bigudiuri ţepoase ne strigau de la ferestrele apartamentelor. Sinvergüenzas! Duceţi-vă acasă!

Trec pe lângă apartamentul lui, dar ferestrele sunt întunecate; îmi lipesc urechea de uşa spartă şi nu aud decât bâzâitul familiar al aerului condiţionat. Nu m-am hotărât încă dacă am să vorbesc cu el. Mă pot întoarce la cina mea şi doi ani vor deveni trei.

Chiar şi de la patru străzi depărtare aud vacarmul de la piscină – şi radiouri – şi mă întreb dacă noi am fost vreodată atât de zgomotoşi. Nu s-au schimbat prea multe, nici duhoarea de clor, nici sticlele care se fac ţăndări de ghereta salvamarului. Mi-am strecurat degetele prin învelişul de plastic al paravanului împotriva uraganelor. Ceva îmi spune că va fi aici; sar gardul, simţindu-mă ca un idiot când mă prăvălesc în păpădii şi iarbă.

Frumoasă aterizare, strigă cineva.

Futu-i, zic. Nu sunt cel mai de căcat boşorog de pe-aici, dar nici departe. Îmi scot cămaşa şi pantofii şi apoi mă arunc. Mulţi dintre puştii de aici sunt fraţii mai mici ai tipilor cu care am fost coleg de şcoală. Doi dintre ei trec înotând pe lângă mine, negri şi latino, şi se

opresc când mă văd, recunoscându-l pe tipul care le vinde căcatul ăla de iarbă. Băieţii pe cocs au omul lor, Lucero, şi un alt tip care vine cu maşina de la Paterson, singurul navetist cu normă-ntreagă din zonă.

Apa e bună. Începând de la capătul adânc alunec peste fundul acoperit cu gresie alunecoasă fără să fac spumă sau să bat apa. Uneori un alt înotător trece pe lângă mine, mai degrabă ca o învolburare decât ca un trup. Încă mai pot ajunge departe fără să ies la suprafaţă. În timp ce deasupra totul este zgomotos şi strălucitor, dedesubt totul este o şoaptă. Şi întotdeauna există riscul de a ieşi la suprafaţă şi a-i găsi pe poliţişti înţepând apa cu razele scotocitoare ale lanternelor. Şi apoi toată lumea o ia la fugă, picioare ude pleoscăie pe ciment, se ţipă: Futu-vă mama voastră de poliţişti, puto sucios, să vă fut.

Când obosesc, păşesc prin apă spre capătul mai puţin adânc al piscinei, pe lângă vreun puşti care-şi sărută prietena, urmărindu-mă cu privirea ca şi când aş avea de gând să-i despart, şi mă aşez lângă indicatorul care reglementează bunul mers al piscinei pe timpul zilei. Săriturile interzise, Alergatul interzis, Defecatul interzis, Urinatul interzis, Expectoratul interzis. La capăt, cineva a scrijelit: Intrarea albilor interzisă, Accesul grăsanelor interzis, şi altcineva adăugase c-ul care lipsea. Râd. Beto nu ştiuse ce însemna a expectora, deşi el era cel care pleca la facultate. I-am spus, scuipând o flegmă verde lângă marginea piscinei.

Căcat, a spus. Unde ai învăţat asta?

Am ridicat din umeri.

Spune-mi. Nu–i plăcea când eu ştiam ceva şi el nu. Şi-a aşezat mâinile pe umerii mei şi m-a băgat la fund. Purta o cruce şi blugi tăiaţi.

Era mai puternic decât mine şi m-a ţinut la fund până când apa mi-a intrat în nas şi pe gât. Nici măcar atunci nu i-am spus, el credea că nu citeam nimic, nici măcar dicţionare.

Trăim singuri. Mama are suficienţi bani pentru chirie şi mâncare, iar eu plătesc telefonul, uneori şi cablul. E atât de tăcută, încât de cele mai multe ori tresar când o găsesc acasă. Eu intru într-o cameră, iar ea se mişcă uşor, se desprinde de pereţii din rigips care trosnesc, de lângă dulapurile pătate, şi teama mă străbate ca un electroşoc. A descoperit secretul tăcerii: să toarne cafeaua fără zgomot, să meargă dintr-o cameră în alta ca şi când ar aluneca pe o pernă de fetru, să plângă fără niciun sunet. Ai călătorit până în Răsărit şi ai învăţat multe secrete, îi spun. Eşti ca un războinic al umbrelor.

Şi tu eşti ca un nebun, spune ea. Un nebun de legat.

Când mă întorc acasă e încă trează, culege cu mâinile scamele de pe fustă. Pun un prosop pe canapea şi ne uităm împreună la televizor. Alegem un canal de ştiri în limba spaniolă: dramă pentru ea, violenţă pentru mine. Astăzi un copil a supravieţuit unei căderi de la etajul şapte, fără să-şi buşească nimic cu excepţia scuteculuí. Dădaca isterică, cu toate cele 130 de kilograme ale ei, aproape că înghite microfonul.

Pe dracu' dacă nu e o miraclevilla, urlă ea.

Mama mă întreabă dacă l-am găsit pe Beto. Îi spun că nu l-am căutat.

Păcat. Mi-a spus că s-ar putea să intre la o şcoală de business.

Aşa, şi?

N-a înţeles niciodată de ce nu ne mai vorbim. Am încercat să-i explic, făcând pe deşteptul, că totul se schimbă, dar ea crede că genul ăsta de replică există doar ca să fie contrazisă.

M-a întrebat ce mai faci.

Ce i-ai spus?

I-am spus că eşti bine.

Ar fi trebuit să-i spui că m-am mutat.

Şi dacă te întâlneai cu el?

N-am voie să-mi vizitez mama?

Îmi observă încordarea din braţe. Ar trebui să te porţi mai mult ca mine şi ca taică-tău.

Nu vezi că mă uit la televizor?

Am fost şi eu furioasă pe el, nu? Dar acum putem să vorbim unul cu celălalt.

Mă laşi să mă uit la televizor sau ce?

Sâmbăta mă roagă să o duc la mall. Ca fiu, simt că-i datorez măcar asta, chiar dacă niciunul dintre noi nu are maşină şi trebuie să mergem două mile prin mahala să luăm M-15.

Înainte să ieşim, ne mai târăşte prin apartament să ne asigurăm că ferestrele sunt închise. N-ajunge la închizători aşa că mă pune pe mine să le încerc. Când merge aerul condiţionat nu deschidem niciodată ferestrele, dar, oricum, trec prin toată procedura. Nu e suficient să pun mâna pe închizătoare, vrea s-audă cum face clic. Locul ăsta chiar nu e sigur, îmi spune. Lorena s-a lenevit şi uite ce-a păţit. Au lovit-o şi au încuiat-o în propria casă. Los morenos i-au mâncat toată mâncarea

şi i-au folosit până şi telefonul. Telefonul!

De-aia nu putem noi să sunăm interurban, îi spun, dar ea clatină din cap. Nu-i amuzant, zice.

Nu prea iese în oraş, aşa că, atunci când o face, e sărbătoare. Se găteşte, se şi machiază. D-asta nu prea fac gât c-o iau la mall chiar dacă de obicei fac o avere sâmbăta, vânzând puştilor care merg la Belmar sau la Spruce Run.

Recunosc cam jumătate dintre puştanii din autobuz. Îmi îndes şapca pe cap, rugându-mă să nu încerce nimeni să facă vreo tranzacţie. Ea priveşte traficul, cu mâinile vârâte pe undeva prin geantă, nu scoate niciun cuvânt.

Când ajungem la mall îi dau cincizeci de dolari. Cumpără ceva, spun, înnebunind s-o văd scotocind prin coşurile cu reduceri, deranjând totul. Pe vremuri, tata îi dădea o sută de dolari la sfârşitul fiecărei veri pentru hainele mele noi şi îi luă aproape o săptămână s-o cheltuiască, deşi asta nu însemna niciodată mai mult de câteva tricouri şi două perechi de blugi. Împăturește bancnotele într-un pătrat. Ne vedem la trei, spune.

Rătăcesc prin magazine, rămânând în văzul casierilor ca să nu aibă motiv să mă urmărească. Circuitul pe care-l fac nu s-a schimbat faţă de zilele când furam. Librărie, magazinul de discuri, de benzi desenate, Macy's. De pe-aici, eu şi Beto furam ca nebunii produse în valoare de două-trei sute de dolari dintr-un foc. Aveam un sistem simplu: intram într-un magazin cu o plasă de cumpărături şi ieşeam încărcaţi. Pe atunci sistemul de pază nu era atât de strict. Singura şmecherie era la ieşire. Ne opream chiar la intrarea în magazin şi ne uitam la nişte

prostii ieftine să nu trezim bănuieli. Ce zici? ne întrebam unul pe celălalt. I-ar plăcea? Amândoi văzuserăm hoţi proşti în acţiune. Toţi înşfacă şi fug, n-au deloc stil. Noi nu. Noi zăboveam mult la ieşirea din magazin, ca o maşină solidă din anii ’70. La asta, Beto era cel mai bun. El vorbea chiar şi cu cei de la pază, le cerea informaţii, cu sacoşa plină, iar eu, la zece metri mai departe, mă căcam pe mine. Când termina zâmbea, legănându-şi punga de cumpărături ca să mă lovească.

Trebuie să încetezi cu prosteala asta, îi spuneam. N-o să merg la puşcărie pentru rahaturi de genul ăsta.

Nu te bagă la puşcărie pentru că furi din magazine. Te dau pe mâna lui taică-tău.

Nu ştiu cum e la tine, dar al meu are palma grea.

A râs. Îl ştii pe tata. Şi-a îndoit mâinile. Negroteiul are artrită.

Mama nu a bănuit niciodată nimic, nici măcar atunci când hainele mele nu mai încăpeau în dulap, dar cu tata nu mi-a mers aşa uşor. El ştia cât costau lucrurile şi ştia că nu aveam o slujbă stabilă.

Or să te prindă, mi-a spus într-o zi. Stai să vezi. Şi când or să te prindă o să le arăt tot ce ai luat şi atunci or să-ţi bage curul ăla prost la răcoare ca pe-o bucată de carne stricată.

Era fermecător, taică-meu, un nenorocit cu acte-n regulă, dar avea dreptate. Nimeni nu poate scăpa basma curată la nesfârşit, mai ales nişte puşti ca noi. Într-o zi, la librărie, nici măcar nu am mai ascuns prada. Patru numere din *Playboy* pentru distracţie, destule *audiobook*-uri cât să ne deschidem propria bibliotecă. Fără prosteala de la final. Tipa care s-a proţăpit în faţa noastră nu părea bătrână, în ciuda părului alb. Avea cămaşa de mătase pe jumătate descheiată la nasturi

şi pe pieptul pistruiat i se odihnea un colier de argint. Regret, dragilor, dar va trebui să vă verific sacoşele, a spus ea. Am continuat să merg şi am privit în urmă supărat, ca şi când ar fi cerut un bănuţ de pomană sau ceva. Beto a fost politicos şi s-a oprit. Nicio problemă, a spus el, trântindu-i sacoşa grea sub nas. S-a lovit de gresia rece cu un pocnet, când palmele i-au atins pământul. Poftiţi, mi-a zis Beto.

Cei de la pază ne-au găsit peste drum de staţia de autobuz, sub un Jeep Cherokee. Un autobuz venise şi plecase, însă amândoi am fost prea speriaţi să ne urcăm, imaginându-ne vreun poliţist în civil care ne pune cătuşele. Îmi amintesc că atunci când un gardian a bătut cu bastonul în maşină şi ne-a zis: Hei, rahaţi cu ochi, aţi face bine să ieşiţi uşurel, am început să plâng. Beto nu a spus nimic, avea chipul încordat şi cenuşiu, mâna lui o strângea pe a mea, cu oasele degetelor lipite unele de altele.

Noaptea beau cu Alex şi Danny. Malibou Bar nu-i bun, doar poşircă şi las sucias pe care le vrăjim să ni se alăture. Bem prea mult, urlăm unul la celălalt şi-l facem pe barmanul sfrijit să se apropie de telefon. Pe perete este agăţată o ţintă din plută şi o masă de billiard Brunswick Gold Crown blochează drumul către baie, cu marginile lovite, cu fetrul smuls ca o piele bătrână.

Când barul începe să clatine încoace şi-ncolo ca la rumba, pun punct şi plec acasă, traversând terenurile din jurul apartamentelor. În depărtare vezi Raritanul, strălucitor ca o râmă, acelaşi râu pe care tovarăşul meu navighează către şcoală. Groapa de gunoi s-a închis de mult, şi iarba s-a întins pe ea ca un puf bolnăvicios, şi de unde stau, cu

mâna dreaptă dirijând în jos un şuvoi incolor de pişat, terenul de gunoi ar putea fi creştetul unui cap blond, pătrat şi bătrân.

Dimineaţa alerg. Mama e deja în picioare, îmbrăcându-se pentru slujba de menajeră. Nu-mi zice nimic, în loc să vorbească arată spre acel mangú pe care l-a pregătit.

Alerg trei mile cu uşurinţă, aş putea forţa şi o a patra dacă aş fi în starea potrivită. Sunt cu ochii-n patru să nu mă prindă tipul de la recrutări care bântuie prin cartier în Chevroletul lui închis la culoare. Am mai vorbit cu el. Nu purta uniformă şi m-a strigat, jovial, iar eu am crezut că o să ajut vreun fraier alb, dându-i indicaţii. Te deranjează dacă-ţi pun o întrebare?

Nu.

Ai o slujbă?

Nu în momentul acesta.

Ţi-ai dori una? O carieră adevărată, ceva mai mult decât poţi să ai pe-aici?

Îmi amintesc că am făcut un pas înapoi. Depinde ce, am spus.

Fiule, cunosc pe cineva care face angajări. Este Guvernul Statelor Unite.

Păi, scuze, dar n-am stofă de militar.

Aşa credeam şi eu, a spus, cu cei zece porcuşori pe post de degete îngropaţi în volanul capitonat. Dar acum am o casă, o maşină, o armă şi o nevastă. Disciplină. Loialitate. Tu te poţi lăuda cu toate astea? Măcar cu ceva dintre ele?

E sudist, roşcat, cu accentul tărăgănat atât de neobişnuit încât cei de pe-aici râd doar auzindu-l vorbind. Mă ascund în boscheţi când îi

văd maşina. Zilele astea mă simt pierdut şi înfrigurat şi aş vrea să fiu departe de aici. Nu va trebui să-mi arate Vulturul Deşertului sau să-mi fluture pe sub nas poze cu filipineze sfrijite care le-o sug soldaţilor. Va trebui doar să zâmbească şi să rostească numele locurilor, iar eu voi asculta.

Când ajung la apartament, mă sprijin de uşă, aşteptând ca inima să-şi încetinească bătăile, ca durerea să cedeze. Aud vocea mamei, o şoaptă din bucătărie. Pare supărată sau agitată, sau şi una şi alta. La început sunt îngrozit că Beto e înăuntru cu ea, dar apoi mă uit şi văd firul telefonului, legănându-se leneş. Vorbeşte cu tata, lucru cu care ştie că nu sunt de acord. El e acum în Florida, un tip jalnic, care o sună şi cerşeşte bani. Îi jură că, dacă se mută acolo, o părăseşte pe femeia cu care trăieşte. Astea sunt minciuni, i-am spus, dar ea tot îl sună. Cuvintele lui se încolăcesc în ea, distrugându-i somnul zile în şir. Deschide uşor uşa frigiderului pentru ca zgomotul lui să le acopere conversaţia. Intru şi-i închid telefonul. Destul, spun.

Ea tresare, ciupindu-se cu mâna de pielea lăsată de pe gât. El era, spune încet.

În zilele de şcoală, eu şi Beto zăboveam în staţie împreună, dar imediat ce autobuzul apărea dinspre dealul Parkwood, ajungeam să mă gândesc cum eram pe cale să rămân corijent la sport şi să o dau în bară la matematică şi cât de tare uram orice profesor de pe planetă.

Ne vedem după-amiază, spuneam.

Deja stătea la coadă. Eu rămâneam în spate şi rânjeam, cu mâinile în buzunare. Cu şoferii noştri de autobuz nu trebuia să te mai ascunzi.

Doi dintre ei nu se sinchiseau câtuşi de puţin, iar al treilea, predicatorul brazilian, era prea ocupat să peroreze din Biblie ca să mai observe altceva în afara traficului din faţă.

Să chiuleşti fără maşină nu era o chestie uşoară, dar mă descurcam. Mă uitam mult la televizor şi, atunci când asta mă plictisea, mă duceam la mall sau la biblioteca Sayreville unde puteai să vezi documentare vechi gratis. Întotdeauna mă întorceam târziu în cartier, aşa încât autobuzul să nu treacă pe lângă mine pe Ernston şi nimeni să nu poată striga Tâmpitule! de la fereastră. Beto era de obicei acasă sau jos, la leagăne, dar alteori nu era deloc prin preajmă. Era plecat aiurea, prin alte cartiere. Cunoştea o mulţime de oameni pe care eu nu-i ştiam: un puşti negru, terminat, din Madison Park, doi fraţi care îşi făceau veacul în cluburile newyorkeze şi îşi cheltuiau banii pe pantofi cu platformă şi pe rucsacuri din piele. Lăsam părinţilor un mesaj pentru el şi apoi mă întorceam la televizor. A doua zi era în staţia de autobuz, prea ocupat să fumeze o ţigară ca să spună ceva despre ziua de ieri.

Trebuie să înveţi cum să te mişti prin lume, mi-a spus. Sunt multe de văzut.

În unele seri, eu şi băieţii plecăm cu maşina la New Brunswick. Un oraş frumos, cu Raritanul atât de secat şi noroios încât nu trebuie să fii Iisus ca să-l traversezi pe jos. Ajungem la Melody şi la Roxy, ne holbăm la studente. Bem mult şi apoi ne învârtim ca nebunii pe ringul de dans. Niciuna dintre las chicas nu dansează cu noi, dar o ocheadă sau o atingere ne poate face să mâncăm rahat ore în şir.

După ce cluburile se închid mergem la Franklin Diner, ne îmbuibăm cu clătite şi apoi, după ce ne fumăm proviziile, ne îndreptăm spre casă. Danny leşină pe bancheta din spate, iar Alex deschide fereastra să lase vântul să-i intre în ochi. A mai adormit şi altă dată, a distrus două maşini înainte de asta. Străzile s-au golit de studente şi orăşence şi treceam pe orice culoare, roşu sau verde. La intrarea cu plată de pe Old Bridge trecem pe lângă barul de poponari care pare mereu deschis. Parcarea e plină de patos, beau şi vorbesc.

Uneori Alex opreşte la marginea drumului şi zice: Scuză-mă. Când vine cineva dinspre bar, el îşi îndreaptă pistolul din plastic înspre ăla, doar ca să vadă dacă o ia ia fugă sau se cacă pe el de frică. În seara asta îşi scoate doar capul pe geam. Să te fut! strigă şi apoi se retrage râzând.

Ce original, spun eu.

Îşi scoate capul pe fereastră din nou. Atunci, să mi-o sugi!

Da, mormăie Danny din spate. Să mi-o sugi.

De două ori. Atât!

Prima dată a fost la sfârşitul acelei veri. Tocmai ne întorseserăm de la piscină şi ne uitam la un film porno în apartamentul părinţilor lui. Taică-său era mort după filmele astea, le comanda de la angrosiştii din California şi din Grand Rapids. Beto îmi povestea cum tatăl lui le urmărea în miezul zilei, fără să-i pese deloc de mama lui care îşi petrecea timpul în bucătărie, stând ore întregi să gătească o cratiţă de orez cu gandules. Beto se aşeza lângă tatăl său şi niciunul dintre ei nu scotea vreun cuvânt, doar râdeau când cineva şi-o lua în ochi sau pe faţă.

Ne uitam de o oră la filmul nou, o vaina care părea să fi fost filmată în apartamentul vecin, când mi-a băgat mâna în pantaloni. Ce dracu' faci? am întrebat, dar nu s-a oprit. Avea mâna uscată. Mi-am ţinut privirea aţintită asupra televizorului, prea speriat ca să privesc. Am terminat imediat, murdărind husa de plastic a canapelei. Picioarele au început să-mi tremure şi am vrut să plec imediat. Nu mi-a zis nimic când am plecat, pur şi simplu a rămas acolo, privind ecranul.

A doua zi a sunat şi când i-am auzit vocea am fost calm, dar nu am vrut să merg nici la mall, nici nicăieri. Mama a simţit că ceva nu era în regulă şi m-a pisat cu întrebările, dar i-am spus să mă lase dracului în pace, iar tata, care era în vizită acasă, a sărit de pe canapea să mă pălmuiască pentru obrăznicie. În cea mai mare parte a timpului stăteam la subsol, îngrozit că aş putea ajunge un anormal, un pato nenorocit, dar era cel mai bun prieten al meu şi pe atunci asta conta pentru mine mai mult decât orice. Doar asta m-a făcut să ies din apartament şi să merg la piscină în acea noapte. Era deja acolo, cu trupul palid şi vlăguit pe sub apă. Hei, a spus, începusem să mă îngrijorez.

N-ai de ce, am spus.

Am înotat amândoi şi nu am vorbit prea mult, iar mai târziu am privit cum unii dintr-o gaşcă de la Skytop au tras sutienul unei fete, destul de proastă să fi venit singură. Daţi-mi-l, a spus ea, acoperindu-se, dar puştii urlau, ţinându-i-l deasupra capului, cu şireturile subţiri fluturând, prea sus ca să ajungă la ele. Când au început să o tragă de braţe a plecat, lăsându-i să-şi încerce sutienul peste piepturile plate.

Şi-a aşezat mâna pe umărul meu şi, sub palma lui, pulsul mi-a

devenit un cod morse. Hai să mergem, a spus. Doar dacă, bineînţeles, nu te simţi bine.

Mă simt bine, am spus.

Pentru că ai lui lucrau noaptea eram stăpâni pe casă până la şase dimineaţa. Stăteam în faţa televizorului, înfăşuraţi în prosoape, braţele lui înlănţuindu-mi abdomenul şi coapsele. Mă opresc dacă asta vrei, a spus. N-am răspuns. După ce am terminat, şi-a aşezat capul în poala mea. Nu eram nici adormit, nici treaz, ci prins undeva la mijloc, legănat uşor, aşa cum fac valurile să plutească gunoiul la mal, rostogolindu-l la nesfârşit. Peste trei săptămâni avea să plece. Nimeni nu mă poate atinge, repeta întruna. Vizitaserăm şcoala împreună şi am văzut cât de frumos era campusul, cu toţi studenţii care se îndreptau dinspre cămine spre cursuri. M-am gândit la felul în care, în liceu, profesorilor le plăcea să ne înghesuie în biroul lor de fiecare dată când vreo rachetă decola din Florida. Un profesor, a cărui familie dăduse numele a doua şcoli, ne-a comparat cu nişte rachete. Câţiva dintre voi vor reuşi. Aceia sunt capsulele. Dar majoritatea dintre voi vor fi doar combustibil. Nu vor merge nicăieri. Şi-a lăsat mâna să-i cadă pe masă. Deja mă vedeam pierzând altitudine, prăbuşindu-mă, pământul întinzându-se sub mine, tare şi strălucitor.

Îmi ţineam ochii închişi şi televizorul mergea, iar când uşa de la hol s-a dat în lături, a sărit în picioare, iar eu aproape că mi-am retezat pula încercând să-mi trag chiloţii. E doar vecinul, a spus râzând. El râdea, dar eu spuneam: La dracu', şi-mi puneam hainele.

Mi se pare că-l văd în Cadillac-ul masiv al lui tac-su, îndreptându-se

către ieşirea spre autostradă, dar nu sunt sigur. Probabil că s-a întors deja la şcoală. Eu fac tranzacţii pe lângă casă, umblând în sus şi-n jos pe aceeaşi stradă înfundată, unde puştanii beau şi fumează. Rataţii ăia glumesc cu mine, mă pipăie din cap până-n picioare după microfoane, uneori prea tare. Acum mini-mall-urile se înşiruie de-a lungul autostrăzii 9, mulţi au slujbe cu jumătate de normă acolo; puştanii stau adunaţi de jur împrejur, fumând, în şorţuri, cu ecusoanele atârnându-le greoi din buzunare.

Când ajung acasă, am tenişii atât de murdari încât iau o periuţă de dinţi veche şi le frec tălpile, râcâind mizeria în cadă. Mama a deschis ferestrele şi a lăsat uşa larg deschisă. E destul de răcoare, explică ea. A pregătit cina: orez şi fasole, brânză prăjită, tostones. Uite ce-am cumpărat, spune, arătându-mi două tricouri albastre. Erau două la preţ de unul, aşa că ţi-am luat şi ţie unul. Probează-l.

E strâmt, dar nu mă deranjează. Porneşte televizorul. Un film dublat în spaniolă, unul clasic, unul pe care-l ştie toată lumea. Actorii se agită în toate părţile, cu pasiune, dar cuvintele lor sunt banale şi artificiale. E greu să-ţi imaginezi pe cineva trecând prin viaţă în felul acesta. Scot teancul de bancnote din buzunar. Ea mi-l ia, netezind îndoiturile cu degetele. Un om care-şi ţine la plata aşa nu merită să-i cheltuiască, spune ea.

Vedem filmul şi cele două ore petrecute împreună ne apropie. Îşi aşază mâna peste a mea. Aproape de sfârşitul filmului, tocmai când eroii noştri sunt gata să se prăbuşească sub o grindină de gloanţe, îşi scoate ochelarii şi-şi masează tâmplele, cu lumina televizorului pâlpâindu-i pe faţă. Mai priveşte un minut şi apoi bărbia îi cade în

piept. Aproape imediat genele încep să-i tremure, ca un semafor tăcut. Visează, visează la Boca Raton, la plimbările alături de tata pe sub jacarandas. Nu poţi să te afli undeva pentru totdeauna, aşa spunea Beto, asta mi-a spus în ziua în care am mers să-l conduc. Mi-a dat un cadou, o carte, şi după ce a plecat am aruncat-o, nici măcar nu m-am sinchisit s-o deschid şi să citesc ce scrisese.

O las să doarmă până la sfârşitul filmului şi când o trezesc îşi clatină capul, strâmbându-se. Ai face bine să verifici ferestrele alea, spune. Îi promit c-o voi face.

(Traducere: Daniela Rogobete)

Raymond CARVER

PENE

Bud, prietenul ăsta al meu de la serviciu, ne-a invitat pe Fran şi pe mine la cină. Eu n-o cunoşteam pe nevastă-sa şi el n-o cunoştea pe Fran. Eram deci chit. Dar Bud şi cu mine eram prieteni. Iar eu ştiam că în casa lui Bud e un copilaş. Pruncul să fi avut vreo opt luni când Bud ne-a invitat la cină. Un' se duseseră alea opt luni? Drace, da' chiar, unde s-a dus timpul de atunci până acum? Ţin minte ziua când Bud a venit la lucru cu o cutie de trabucuri. Ni le-a oferit la bufet. Erau trabucuri de la drogherie. *Dutch Masters*. Dar fiecare trabuc avea pe el un abţibild şi o banderolă care spunea E BĂIAT! Nu fumez trabucuri, da' oricum am luat şi eu unul.

— Mai ia, mai ia unu', a zis Bud şi a scuturat cutia. Nici mie nu-mi plac trabucurile. Asta-i ideea ei!

Vorbea de nevastă-sa. Olla.

N-o întâlnisem până atunci pe nevasta lui Bud, însă odată îi auzisem vocea la telefon. Era o sâmbătă după-masă şi n-aveam chef de nimic. Aşa că l-am sunat pe Bud să văd dacă el avea chef de ceva. Femeia a ridicat receptorul şi a zis „Alo". Am amuţit şi nu mi-am mai amintit cum o cheamă. Bud îmi spusese numele ei de nenumărate ori. Dar îmi intrase pe-o ureche şi-mi ieşise pe cealaltă.

— Alo! a zis din nou femeia.

Se auzea un televizor. Apoi femeia a zis:

— Cine-i la telefon?

Am auzit cum scâncea copilaşul.

— Bud! a strigat ea.

— Ce e? am auzit că spune Bud.

Şi tot nu-mi puteam aminti numele ei. Ea a închis telefonul. Data următoare când l-am întâlnit pe Bud la serviciu, bineînţeles că nu i-am spus că i-am telefonat. Însă mi-am propus să-l fac să pomenească numele nevestei lui.

— Olla, a zis el.

Olla, mi-am spus eu. *Olla*.

— Nu-i cine ştie ce, a zis Bud.

Eram la o cafea în bufet.

— Doar noi patru. Tu şi cucoana ta şi eu cu Olla. Nimic deosebit. Vino pe la şapte. Ea hrăneşte copilul la şase. După aia îl culcă şi atunci noi o să mâncăm. Casa noastră nu e greu de găsit. Dar, uite, ţine o hartă.

Mi-a dat o foaie de hârtie cu tot felul de linii care indicau drumurile mai importante şi mai puţin importante cu săgeţi ce arătau cele patru puncte cardinale. Un X mare marca locul unde se afla casa lui.

— Abia aştept să ne vedem.

Dar Fran n-a fost prea încântată.

În seara aia, cum stăteam la televizor, am întrebat-o dacă n-ar trebui să ducem ceva când mergem la Bud.

— Cam ce? Ţi-a zis el să aduci ceva? De unde vrei să ştiu eu? Habar n-am.

A ridicat din umeri şi mi-a aruncat privirea aia de-o ştiam eu bine. Mă auzise şi altădată vorbind de subiectul Bud. Dar nu-l cunoştea şi nu ţinea să-l cunoască.

— Putem să-i ducem o sticlă de vin, a zis ea. Mi-e indiferent. De ce să nu-i duci nişte vin?

A clătinat din cap. Părul lung i s-a legănat înainte şi înapoi peste umeri. Ce ne trebuie nouă alţi oameni? părea să spună ea. Ne avem unul pe altul.

— Hai, vino aici, am zis.

A venit puţin mai aproape, ca s-o pot îmbrăţişa. Fran e o lungană solidă. Are părul ăsta blond, care i se revarsă pe spate. I-am prins o şuviţă şi i-am mirosit-o. Mi-am înfăşurat mâna în părul ei. Fran s-a lăsat îmbrăţişată. Mi-am culcat faţa în părul ei şi am mai dezmierdat-o un pic.

Uneori, când părul îi vine pe faţă, trebuie să şi-l ridice şi să-l împingă peste umăr. Treaba asta o înnebuneşte.

— Uf, părul ăsta! zice ea. Îmi face numai necazuri.

Fran lucrează într-o fabrică de lactate şi când se duce la lucru, trebuie să-şi strângă părul. Îl spală în fiecare seară şi-l piaptănă când stăm în faţa televizorului. Din când în când ameninţă să-l tundă. Da' nu cred că o s-o facă. Ştie cât de mult îmi place părul ei. Ştie că-mi place la nebunie. Îi spun că m-am îndrăgostit de ea din cauza părului ei. Îi spun că s-ar putea să n-o mai iubesc dacă şi-l taie. Uneori îi spun Suedeza. Poate fi luată drept suedeză. Seara, când suntem împreună, ea îşi piaptănă părul şi spunem cu glas tare ce lucruri ne-am dori, lucruri pe care nu le avem. Ne-am dori un automobil nou – ăsta-i unul dintre lucrurile pe care am vrea să le avem. Am mai dori să putem petrece câteva săptămâni în Canada. Da' un lucru nu doream: nu doream copii. Motivul pentru care nu aveam copii era că nu voiam să

avem copii. Poate, cândva. Dar la vremea aia noi aşteptam. Credeam că putem să mai aşteptăm. În unele seri ne duceam la cinema, în alte seri rămâneam acasă şi ne uitam la televizor. Uneori Fran făcea pâine sau prăjituri şi mâneam toată tava într-o seară.

— Poate nu beau vin, am spus eu.

— Oricum, du-le nişte vin, a spus Fran. Dacă nu-l beau ei, îl bem noi.

— Alb sau roşu? am întrebat.

— O să le ducem ceva dulce, a spus ea, fără să-mi dea atenţie. Dar puţin îmi pasă dacă le ducem ceva. E show-ul tău. Hai să nu exagerăm, că atunci nu mai vreau să merg. Pot să fac nişte gogoşi cu zmeură pentru cafea. Sau nişte fursecuri.

— Desert or să aibă, am zis eu. Nu inviţi oameni la cină fără să pregăteşti un desert.

— Ar putea să aibă budincă de orez. Sau Jell-O[1]! Ceva ce nu ne place, a zis Fran. Nu ştim nimic despre femeia aia. De un' să ştim atunci ce-o să pregătească? Ce ne facem dacă ne dă Jell-O? a clătinat Fran din cap.

Eu am ridicat din umeri. Dar avea dreptate.

— Trabucurile alea vechi, de ţi le-a dat el, a zis iar Fran. Dă-le lor. Atunci tu şi cu el vă puteţi duce în camera de oaspeţi să fumaţi trabucuri şi să beţi vin de Porto sau chestii d-alea de le beau oamenii prin filme.

— OK, atunci ne ducem numai pe noi, am spus.

Fran a zis:

— Le ducem o franzelă făcută de mine în casă.

---

[1] Jell-O – desert cu jeleu, care are adesea aromă şi culoare de fruct (n. tr.).

Bud şi Olla locuiau la vreo treizeci de kilometri de oraş. Fran şi cu mine locuiam în oraşul ăla de trei ani, dar, fir-ar să fie, nu dăduserăm nici măcar o raită prin împrejurimi. Îmi făcea plăcere să conduc maşina pe drumeagurile alea şerpuite. Era seara devreme, era frumos şi cald şi vedeam păşuni, garduri din scânduri groase, vaci de lapte care se deplasau încet spre şoproane vechi. Vedeam mierle cu aripi roşii cocoţate pe garduri şi porumbei dând roată pătulelor. Vedeam grădini, flori sălbatice şi căsuţe retrase de la drum. Am zis:

— Aş vrea să avem şi noi o locuinţă aici, în afara oraşului.

Era doar aşa, un gând, o altă dorinţă care nu duce la nimic. Fran n-a răspuns. Urmărea atentă harta lui Bud. Am ajuns la punctul unde se intersectau patru drumuri, punctul pe care-l marcase el. Am virat la dreapta, cum zicea harta, şi am mers exact patru kilometri şi un sfert. Am văzut pe partea stângă a drumului un câmp de porumb, o cutie poştală şi drum de acces aşternut cu pietriş. La capătul drumului, în spate, printre nişte copaci, se înălţa o casă cu o verandă în faţă. Pe casă se vedea un horn. Da' era vară, deci, fireşte, din horn nu ieşea fum. Însă m-am gândit că era un tablou frumos şi i-am spus şi lui Fran.

— Uite aracii, a zis ea.

Am virat şi am intrat pe alee. Porumbul se înălţa pe ambele părţi ale drumului de acces. Era mai înalt decât automobilul. Auzeam cum pietrişul scârţâie sub roţi. Când ne-am apropiat de casă, am văzut o grădină cu nişte chestii verzi, de mărimea unor mingi de baseball, care atârnau din viţa de vie.

— Ce-or fi alea? am zis.

— De un' să ştiu eu? a zis ea. Poate dovlecei. Habar n-am.

— Hei, Fran, nu te oftica!

Fran n-a zis nimic. Şi-a supt buza de jos, apoi i-a dat drumul. Când am ajuns lângă casă, a închis radioul.

În curtea din faţă se vedea un leagăn de copil şi pe verandă erau câteva jucării. Am tras în faţă şi am oprit maşina. De-abia atunci am auzit zbieretul ăsta înfiorător. Da, în casă era un copilaş, dar ţipătul era prea puternic pentru un copilaş.

— Ce-i cu sunetul ăsta? a zis Fran.

Apoi ceva mare cât un vultur a coborât dintr-un copac, bătând greoi din aripi, şi a aterizat chiar în faţa automobilului. S-a scuturat. A întors gâtul său lung spre maşină, a înălţat capul şi ne-a privit.

— Ete al dracului! am zis.

Am rămas acolo, cu mâinile pe volan, şi m-am holbat la lighioaie.

— Să vezi şi să nu crezi! a zis Fran. E prima dată când dau cu ochii de unul adevărat.

Da, ştiam amândoi că e un păun, dar n-am rostit cuvântul cu glas tare. Stăteam doar şi-l priveam. Pasărea şi-a dat capul pe spate şi a scos din nou ţipătul ăla strident. Îşi zbârlise penele şi părea de două ori mai mare decât fusese când aterizase.

— Al dracului, am zis eu din nou.

Am rămas unde eram, pe bancheta din faţă.

Pasărea a înaintat puţin. Apoi şi-a întors capul într-o parte şi s-a încordat. Îşi ţinea ochiul sălbatic, strălucitor, fixat direct pe noi. Coada ridicată îi arăta ca un evantai mare, care se strângea şi se desfăcea. Toate culorile curcubeului străluceau pe coada aia.

— Dumnezeule, a spus încet Fran şi şi-a pus mâna pe genunchiul meu.

— Ete al dracului, am zis eu.

Ce puteam să mai spun?

Pasărea a scos încă o dată sunetul ăla ciudat, ca un vaier. Se auzea ca un *Vai-o, vai-o*! Dacă aş fi auzit aşa ceva noaptea târziu şi pentru prima oară, aş fi crezut că trăgea cineva să moară sau că aveam de-a face cu ceva sălbatic şi periculos.

Uşa din faţă s-a deschis şi Bud a ieşit pe verandă. Îşi încheia nasturii de la cămaşă. Avea părul ud. Parcă atunci ieşise de sub duş.

— Taci, bă, Joey! i-a zis el păunului.

A bătut din palme spre pasăre şi lighioaia s-a tras puţin înapoi.

— Gata, mă! De-ajuns! Gata, taci! N-auzi să taci, drac bătrân?

Bud a coborât treptele. Şi-a vârât cămaşa în pantaloni şi s-a îndreptat spre automobil. Purta ce purta întotdeauna la lucru – blugi şi o cămaşă de doc. Eu mă îmbrăcasem cu pantaloni obişnuiţi şi o cămaşă sport cu mâneci scurte. Şi cu mocasinii mei cei buni. Când am văzut ce purta Bud, nu mi-a plăcut că eu mă pusesem la ţol festiv.

— Mă bucur că ai reuşit să ajungi, a zis Bud când a ajuns lângă maşină. Haideţi înăuntru.

— Salut, Bud, am zis eu.

Fran şi cu mine am coborât din maşină. Păunul s-a dat puţin mai într-o parte, smucindu-şi capul sfrijit încolo şi încoace. Am avut grijă să păstrăm o oarecare distanţă între lighioaie şi noi.

— Ai găsit greu casa? m-a întrebat Bud.

Nu o privise pe Fran. Aştepta să fie prezentat.

— Am avut instrucţiuni bune, am zis. Bud, ea e Fran. Fran, Bud. A auzit de tine, Bud.

El a râs şi au dat mâna. Fran era mai înaltă decât Bud. Bud trebuia să se uite în sus la ea.

— Vorbeşte des de tine, a zis Fran şi şi-a retras mâna. Bud în sus, Bud în jos. Eşti cam singura persoană de acolo despre care vorbeşte. Am senzaţia că deja te cunosc.

Fran nu scăpa din priviri păunul. Pasărea se apropiase de verandă.

— Tipul ăsta-i prietenul meu, a zis Bud. Se cuvenea să vorbească despre mine.

Bud a zis asta, apoi a zâmbit larg şi mi-a dat un mic ghiont în braţ.

Fran continua să ţină franzela. Nu ştia ce să facă. I-a dat-o lui Bud.

— Ţi-am adus ceva.

Bud a luat franzela. A întors-o pe toate părţile şi s-a uitat la ea ca şi cum până atunci nu mai văzuse franzele.

— Vai, ce drăguţi sunteţi!

A înălţat pâinea spre faţă şi a mirosit-o.

— Fran a făcut pâinea, i-am spus lui Bud.

Bud a încuviinţat, dând din cap. Apoi a zis:

— Hai să intrăm şi să cunoaştem nevasta şi mama.

Vorbea de Olla, desigur. Olla era singura mamă de-acolo. Bud îmi povestise că mama lui murise şi că tatăl lui plecase când Bud era copil.

Păunul a zbughit-o înaintea noastră, apoi, când Bud a deschis uşa, a sărit pe verandă. Lighioaia încerca să intre în casă.

— Oh! a zis Fran în timp ce păunul se împingea în piciorul ei.

— Joey, afurisitule! a zis Bud.

A pocnit pasărea în creştetul capului. Păunul s-a tras înapoi pe verandă şi s-a scuturat. Penele din coadă i-au foşnit în timp ce se scutura. Bud s-a prefăcut că vrea să-l trosnească din nou şi păunul s-a dat şi mai mult înapoi. Apoi Bud ne-a ţinut uşa deschisă.

— Ea îl lasă pe afurisitul ăsta în casă! În curând o să vrea să mănânce cu noi la afurisita aia de masă şi să doarmă în afurisitul ăla de pat al nostru.

După ce a trecut pragul, Fran s-a oprit. A privit înapoi spre lanul de porumb.

— Staţi într-un loc frumos, a zis ea în timp ce Bud continua să ţină uşa. Nu-i aşa, Jack?

— Absolut, am zis.

Am fost surprins când am auzit-o spunând aşa ceva.

— Un loc ca ăsta nu-i chiar atât de grozav cum se presupune, a zis Bud, care continua să ţină uşa şi a făcut o mişcare ameninţătoare spre păun. Un loc ca ăsta te ţine în mişcare. N-ai niciodată momente de plictiseală.

Apoi a zis:

— Hai, intraţi, oameni buni!

— Ei, Bud, ce-s alea de cresc acolo? am întrebat.

— Pătlăgele roşii, a zis Bud.

— Ia te uită unde era fermierul! a zis Fran şi a clătinat din cap.

Bud a râs. Am intrat. Femeia aia mică şi durdulie, cu părul pieptănat într-un coc, ne aştepta în camera de zi. Avea mâinile înfăşurate în şorţ. Obrajii îi erau roşii şi strălucitori. La început am crezut că poate gâfâia

sau era furioasă pe ceva. M-a măsurat din cap până-n picioare şi apoi ochii ei s-au îndreptat spre Fran. Nu ostili, ci doar scrutători. Se uita fix la Fran şi continua să roşească.

Bud a zis:

— Olla, ea e Fran. Iar el e prietenul meu, Jack. Ştii totul despre Jack. Oameni buni, ea e Olla.

I-a dat Ollei franzela.

— Ce-i asta? a zis ea. Oh, pâine de casă! Bun! Mulţumesc. Aşezaţi-vă unde vreţi. Simţiţi-vă ca acasă. Bud, de ce nu-i întrebi ce ar dori să bea? Eu am ceva pe plită.

După ce a zis asta, Olla s-a dus înapoi la bucătărie cu pâinea.

— Luaţi loc, a zis Bud.

Fran şi cu mine ne-am lăsat greoi pe sofa. Eu mi-am căutat ţigările.

Bud a zis:

— Uite o scrumieră.

A luat un obiect greu de pe televizor.

— Foloseşte-o pe asta, a spus el şi a pus obiectul pe măsuţa de cafea din faţa mea.

Era una din scrumierele alea de sticlă făcute să semene cu o lebădă. Mi-am aprins ţigara şi am aruncat chibritul în deschizătura de pe spinarea lebedei. Am văzut cum din lebădă se înalţă un firicel de fum.

Televizorul color mergea, aşa că ne-am uitat la el preţ de un minut. Pe ecran nişte automobile de curse goneau pe o pistă. Crainicul vorbea cu voce gravă. Dar parcă şi el îşi controla o oarecare emoţie. „Aşteptăm încă să avem confirmarea oficială“, a zis crainicul.

— Vreţi să vă uitaţi la asta? a întrebat Bud, care rămăsese în

picioare.

Am zis că mi-e indiferent. Şi aşa era. Fran a ridicat din umeri. „Mi-e totuna", părea să spună ea. Ziua era oricum ratată.

— Au mai rămas vreo douăzeci de tururi de pistă, a zis Bud. E aproape gata. Ceva mai înainte a fost o mare ciocnire în lanţ. Au fost scoase din cursă o jumătate de duzină de automobile. Câţiva piloţi au fost răniţi. Dar nu s-a spus cât de grav.

— Lasă-l aici, am zis. Hai să ne uităm.

— Poate vreuna din maşinile alea nenorocite o să explodeze chiar în faţa noastră, a zis Fran. Sau poate o să se năpustească-n tribuna centrală şi o să-l facă zob pe tipul care vinde amărâţii ăia de hotdogi.

Şi-a prins o şuviţă de păr între degete şi a rămas cu ochii pironiţi la televizor.

Bud s-a uitat la Fran, să vadă dacă glumeşte.

— Treaba aialaltă, ciocnirea în lanţ... aia a fost ceva. A mers dintr-una-ntr-alta. Maşini, părţi de maşini, oameni peste tot. Ei, cu ce vă servesc? Avem bere şi o sticlă de Old Crow.

— Tu ce bei? l-am întrebat pe Bud.

— Bere, a zis Bud. E bună şi rece.

— O să iau tot bere, am zis atunci eu.

— Eu o să iau nişte Old Crow şi un pic de apă, a zis Fran. În pahar înalt, te rog! Cu un pic de gheaţă. Mulţumesc, Bud.

— S-a făcut, a zis Bud.

A mai aruncat o privire spre televizor şi apoi s-a dus la bucătărie.

Fran m-a atins cu cotul şi a arătat cu capul în direcţia televizorului.

— Uită-te deasupra lui, a şoptit ea. Vezi şi tu ce văd eu?

M-am uitat în direcţia aia. Acolo era o vază roşie şi zveltă, în care cineva înfipsese câteva margarete de grădină. Lângă vază, pe şerveţel, stătea un mulaj vechi de ghips al celor mai strâmbi şi mai jâmbaţi dinţi din lume. Obiectul ăla îngrozitor n-avea nici buze şi nici maxilar, doar dinţii ăia vechi din ghips înfipţi în ceva ce semăna cu nişte gingii galbene.

Exact atunci Olla s-a întors cu o cutie cu tot felul de alune şi o sticlă de băutură acidulată din plante. Acum nu mai avea şorţ. A pus cutia cu alune pe măsuţa de cafea, lângă lebădă, şi a spus:

— Serviţi-vă. Bud vă aduce băuturile.

Faţa Ollei s-a înroşit din nou în timp ce a vorbit. S-a aşezat într-un vechi balansoar din trestie şi l-a pus în mişcare. A băut din băutura ei de plante şi s-a uitat la televizor. Bud s-a întors, cărând o tăviţă de lemn cu paharul de whiskey, apa pentru Fran şi sticla mea de bere. Pe tavă mai avea şi o sticlă de bere pentru el.

— Vrei un pahar? m-a întrebat.

Am scuturat din cap. El m-a bătut uşor cu mâna pe genunchi şi s-a întors spre Fran.

Fran a luat paharul de la Bud şi a zis:

— Mulţumesc.

Privirile ei s-au îndreptat din nou spre dinţi. Bud a văzut unde se uita. Maşinile urlau pe pistă.

Am luat berea şi mi-am concentrat atenţia la ecran. Ce treabă aveam eu cu dinţii?

— Aştia-s cum arătau dinţii Ollei înainte să-şi fi pus proteza, i-a spus

Bud lui Fran. Eu m-am obişnuit cu ei. Da' cred că arată ciudat acolo sus. Să fiu al naibii dacă ştiu de ce îi mai ţine pe-acilea.

A privit-o pe Olla. Apoi m-a privit pe mine şi mi-a făcut cu ochiul. S-a aşezat în fotoliul lui şi a pus picior peste picior. A băut din bere şi a privit-o îndelung pe Olla.

Olla s-a înroşit încă o dată la faţă. Ţinea în mână sticla cu băutura din plante. A sorbit o înghiţitură. Apoi a zis:

— Stau acolo ca să nu uit cât de mult îi datorez lui Bud.

— Ce s-a întâmplat? a zis Fran.

Ciugulea din cutie, alegând seminţele de acaju. S-a oprit şi s-a uitat la Olla.

— Iartă-mă, dar n-am fost pe față.

Şi Fran s-a uitat ţintă la femeie, aşteptând să audă ce avea să-i spună în continuare.

Olla s-a înroşit din nou la faţă.

— Sunt o mulţime de lucruri pentru care mă simt recunoscătoare, a zis ea. Ăsta-i unul dintre lucrurile pentru care sunt recunoscătoare. Îi ţin pe-aproape ca să-mi amintească cât de mult îi datorez lui Bud.

A băut din sucul de plante. Apoi a lăsat jos sticla şi a zis:

— Tu ai dinţi frumoşi, Fran. Am observat imediat. Da' dinţii ăştia ai mei au ieşit strâmbi de când eram copil.

Şi-a lovit uşor cu unghia doi dintre dinţii ei din faţă şi a continuat:

— Părinţii mei nu-şi puteau permite să-mi aranjeze dinţii. Dinţii ăştia mi-au ieşit fiecare în altă direcţie. Pe primul meu soţ nu-l interesa cum arătam. Nu, nu-l interesa! Îl interesa doar de unde avea să vină băutura. Avea doar un prieten pe lumea asta şi ăla era clondirul

lui.

A clătinat din cap.

— Apoi a apărut Bud şi m-a scos din necaz. După ce am rămas împreună, primul lucru spus de Bud a fost „O să aranjăm noi dinţii ăştia”. Mulajul de colo l-am făcut imediat după ce Bud şi cu mine ne-am cunoscut, când m-am dus a doua oară la ortodont. Chiar înainte de a-mi pune protezele.

Faţa Ollei a rămas roşie. Femeia se uita la imaginea de pe ecran. A băut din sucul de plante, dar nu părea că mai are ceva de spus.

— Ortodontul ăla trebuie să fi fost un as, a spus Fran şi s-a uitat din nou la dinţii ăia îngrozitori de pe televizor.

— A fost formidabil, a zis Olla, răsucindu-se în scaun. Vezi?

A deschis gura şi ne-a arătat încă o dată dinţii, acum fără pic de sfială.

Bud se dusese la televizor şi luase dinţii. Apoi a venit la Olla şi i-a ţinut lipiţi de obrazul ei.

— Înainte şi după, a zis el.

Olla a înălţat mâna şi a luat mulajul de la Bud.

— Ştiţi ceva? Ortodontul ăla voia să-i păstreze.

Ţinea mulajul în poală în timp ce vorbea.

— I-am zis că nici să nu se gândească. I-am atras atenţia că sunt dinţii mei. Aşa că a pozat mulajul. Mi-a spus că are de gând să trimită fotografiile la o revistă.

Bud a comentat:

— Imaginaţi-vă ce fel de revistă o fi aia! N-aş crede că o astfel de publicaţie are mare căutare, a mai adăugat el şi am râs cu toţii.

— După ce mi-am scos protezele, am continuat să duc mâna la gură când râdeam. Uite aşa, a zis Olla. Câteodată o mai duc şi acum. Obişnuinţa. Într-o zi Bud a zis: „Poţi să nu mai faci asta, Olla. Nu trebuie să ascunzi nişte dinţi drăguţi cum sunt ăştia. Acum ai dinţi frumoşi”.

Olla s-a uitat la Bud. Bud i-a făcut cu ochiul. Ea a zâmbit cu toată gura şi a coborât privirile.

Fran a sorbit din pahar. Am sorbit şi eu din berea mea. Nu ştiam ce să zic. Nici Fran nu ştia. Dar eu ştiam că mai târziu Fran va avea multe de spus despre asta.

Am zis:

— Olla, am telefonat odată aici. Ai răspuns tu. Dar eu am închis telefonul. Nu ştiu de ce am închis telefonul.

Am spus-o şi apoi am sorbit din bere. Nu ştiu de ce am adus vorba despre asta.

— Nu-mi amintesc, a zis Olla. Când a fost asta?

— A trecut ceva vreme.

— Nu-mi amintesc, a zis ea şi a clătinat din cap.

Îşi plimba degetele peste dinţii de ghips din poala ei. Şi-a întors privirea spre cursa de maşini şi a început să se legene iar.

Fran s-a uitat spre mine. Şi-a dezlipit buzele. Dar n-a spus nimic.

Bud a zis:

— A-şaa... şi ce mai e nou?

— Mai ia nişte alune, a zis Olla. Cina e gata în câteva minute.

Dintr-o cameră din fundul casei s-a auzit un ţipăt.

— A, nu, nu el! i-a zis Olla lui Bud şi s-a crispat.

— E flăcăul nostru, a zis Bud şi s-a lăsat pe speteaza scaunului, iar noi am urmărit restul cursei – trei sau patru tururi de pistă – fără să scoatem vreun sunet.

O dată sau de două ori am auzit din nou copilaşul. Ţipete mici de iritare au venit din camera din fundul casei.

— Nu ştiu, a zis Olla şi s-a ridicat de pe scaun. Toate sunt aproape gata şi o să ne aşezăm la masă. Mai trebuie doar să pun sosul. Da' mai bine dau pe la puşti mai întâi. Ei, oameni buni, de ce nu vă duceţi să vă aşezaţi la masă? Vin într-o clipită.

— Aş dori să văd copilul, a zis Fran.

Olla ţinea încă dinţii în poală. S-a dus şi i-a pus la loc pe televizor.

— S-ar putea ca în momentul ăsta să-l deranjeze, a zis ea. Nu e obişnuit cu străinii. Aşteaptă să vedem dacă îl pot face să doarmă din nou. Atunci o să puteţi să-l priviţi. În timp ce doarme.

A spus asta şi apoi a străbătut coridorul care ducea până la o cameră, unde a deschis o uşă. S-a strecurat încetişor înăuntru şi a închis uşa. Copilaşul s-a oprit din plâns.

Bud a oprit imaginea TV-ului şi noi ne-am dus şi ne-am aşezat la masă. Bud şi cu mine am discutat despre unele chestii de la serviciu. Fran asculta şi din când în când punea oâte o întrebare. Dar sunt sigur că se plictisea şi, probabil, era necăjită fiindcă Olla n-o lăsase să vadă copilul. S-a uitat prin bucătăria Ollei. Şi-a înfăşurat o şuviţă de păr în jurul degetelor şi a cercetat lucrurile Ollei.

Olla s-a întors în bucătărie şi a zis:

— L-am schimbat şi i-am dat raţa lui de cauciuc. Poate acum ne lasă

să mâncăm. Dar nu contaţi pe asta.

A ridicat un capac şi a luat o tigaie de pe plită. A turnat sos roşu într-un castron şi a pus castronul pe masă. A luat capacele de pe alte oale şi s-a uitat să vadă dacă sunt toate gata. Pe masă se pusese deja nişte şuncă prăjită, cartofi dulci, piure de cartofi, fasole neagră, porumb fiert şi salată verde. Franzela lui Fran stătea la loc de cinste, lângă şuncă.

— Am uitat şervetele, a zis Olla. Voi începeţi să mâncaţi. Cine ce vrea să bea? Bud bea lapte la toate mâncărurile.

— Laptele e perfect, am zis eu.

— Pentru mine apă, a zis Fran. Da' pot să-mi iau şi singură. Nu vreau să stai după mine tot timpul. Ai destule de făcut.

Şi a dat să se ridice de pe scaun.

Olla a zis:

— Te rog! Eşti oaspete. Stai liniştită. Lasă-mă să-ţi aduc eu.

S-a înroşit din nou.

Noi stăteam cu mâinile în poală şi aşteptam. Mă gândeam la dinţii ăia din ghips. Olla s-a întors cu şervetele, cu nişte pahare mari de lapte pentru Bud şi pentru mine şi cu un pahar cu apă la gheaţă pentru Fran. Fran a zis:

— Mulţumesc.

— Cu plăcere, a spus Olla.

Apoi s-a aşezat. Bud şi-a dres glasul. S-a înclinat puţin şi a spus o scurtă rugăciune. Vorbea cu o voce atât de scăzută, că de-abia se înţelegeau cuvintele. Dar am prins sensul lucrurilor – îi mulţumea Puterii de Sus pentru mâncarea pe care ne pregăteam s-o înfulecăm.

— Amin, a spus Olla când a terminat.

Bud mi-a trecut platoul cu şuncă şi s-a servit cu piure de cartofi. Apoi ne-am pus pe treabă. N-am prea vorbit. Doar când şi când Bud sau eu spuneam „E o şuncă nemaipomenită”. Sau „Aşa porumb dulce n-am mai mâncat până acum“.

— Franzela asta e ceva deosebit, a spus Olla.

— Aş mai vrea puţină salată, te rog, Olla, a zis Fran, domolindu-se puţin.

— Mai serveşte din asta, zicea Bud în timp ce-mi pasa platoul cu şuncă sau castronul cu sos roşu.

Din când în când auzeam cum copilaşul scotea zgomotele lui. Olla îşi întorcea capul să asculte, apoi, mulţumită că era doar o sclifoseală, îşi concentra din nou atenţia asupra mâncării ei.

— Copilul nu-i în apele lui în seara asta, i-a spus Olla lui Bud.

— Şi totuşi mi-ar plăcea să-l văd, a zis Fran. Sora mea are un copil mic. Dar ea şi copilul locuiesc în Denver. Când o să mă duc oare la Denver? Am o nepoată pe care nici măcar n-am văzut-o.

Fran s-a gândit un minut la ce a spus, apoi a început iar să mănânce.

Olla şi-a dus furculiţa cu şuncă la gură.

— Să sperăm că o să adoarmă, a comentat ea.

Bud a zis:

— E o mulţime de mâncare din fiecare fel. Hai, mai serviţi nişte şuncă şi nişte cartofi dulci.

— Nu mai pot băga nicio îmbucătură, a zis Fran şi-a pus furculiţa pe farfurie. E grozavă, e minunată, dar nu mai pot mânca.

— Mai lasă ceva loc, a zis Bud. Olla a făcut plăcintă de rubarbă.

Fran a zis:

— Cred că o să mănânc o bucăţică din aia. După ce termină cu toţii.

— Şi eu la fel, am spus eu.

Dar am spus-o din politeţe. Nu puteam suferi plăcinta de rubarbă. Când aveam treisprezece ani, mi se aplecase din cauza ei, fiindcă o mâncasem cu îngheţată de căpşuni.

Am terminat ce aveam în farfurii. Apoi l-am auzit din nou pe afurisitul ăla de păun. De data asta lighioaia era pe acoperiş. Îl auzeam deasupra capetelor noastre. Producea un fel de ţăcănit, toc-toc, toc-toc, în timp ce mergea de colo colo pe şindrilă.

Bud a clătinat din cap.

— Joey o să se potolească într-un minut. O să obosească şi o să meargă la culcare destul de curând, a zis el. El doarme în unu' din copacii ăia.

Pasărea a scos încă o dată ţipătul ei. *Vai-o*! s-a auzit dinspre ea. Nimeni n-a spus nimic. Ce era de spus?

Apoi Olla a zis:

— Vrea să intre, Bud.

— Ete na! N-are ce căuta în casă, a spus Bud. Avem oaspeţi, în caz că n-ai observat. Şi ei nu vor o afurisită de pasăre bătrână în casă. Pasărea aia jegoasă şi vechea ta pereche de dinţi! Ce-or să creadă oamenii?

A clătinat din cap. A râs. Am râs cu toţii. Fran a râs împreună cu noi.

— Nu e *jegos*, Bud! a zis Olla. Ce-ţi veni? Tu ţii la Joey. De când ai început să-l faci jegos?

— De când s-a găinăţat pe covoraş, a zis Bud. Scuză-mi limbajul, i-a zis el lui Fran, dar te rog să mă crezi că uneori aş fi în stare să-i sucesc

gâtul păsării ăsteia. Numa' că nu merită nici măcar să fie omorât, nu-i aşa, Olla? Uneori, în puterea nopţii, mă face să sar din pat cu ţipătul ăsta al lui. Nu valorează nici cât o ceapă degerată. N-am dreptate, Olla?

Auzind prostiile lui Bud, Olla a scuturat din cap. Apoi s-a jucat puţin cu boabele de fasole neagră din farfuria ei.

— În primul rând, cum aţi făcut rost de păun? a vrut Fran să ştie.

Olla şi-a ridicat privirile din farfurie şi-a spus:

— De când mă ştiu, visam să am un păun. Când eram mică, am găsit poza unuia într-o revistă. Am crezut că e cel mai frumos lucru pe care-l văzusem până atunci. Am decupat poza şi am pus-o deasupra patului meu. Am păstrat poza aia foarte multă vreme. Apoi, când Bud şi cu mine am luat casa asta, am înţeles că venise momentul. Am zis: „Bud, vreau un păun". Bud a râs de mine.

— Până la urmă m-am interesat încolo şi-ncoace, a zis Bud. Am aflat de un tip în vârstă care-i creştea în districtul vecin. Păsări ale paradisului – aşa le numea el. Am plătit o sută de parai pentru pasărea asta a paradisului, cum i-a zis el.

Bud s-a plesnit peste frunte:

— Dumnezeule atotputernic, m-am procopsit cu o femeie cu gusturi scumpe!

Şi i-a zâmbit Ollei cu toată gura.

— Bud, ştii că nu-i adevărat! În plus, Joey e un bun câine de pază, i-a spus ea lui Fran. Cum îl avem pe Joey, nu ne mai trebuie câine de pază. Aude cel mai mic zgomot.

— Dacă or să vină vremuri grele – şi n-ar fi exclus să vină –, o să-l bag pe Joey într-o oală, la fiert, a spus Bud. Cu pene cu tot.

— Bud! Nu-i deloc nostim, a spus Olla.

Dar a râs şi noi i-am văzut dinţii.

Copilaşul s-a pornit din nou. De data asta plânsul era serios. Olla a pus deoparte şervetul şi s-a ridicat de la masă.

Bud a zis:

— Dacă nu-i un lucru, atunci e altul. Adu-l aici, Olla.

— Aşa o să fac, a zis Olla şi s-a dus să ia copilul.

Păunul s-a văicărit din nou şi eu am simţit cum mi se ridică părul de pe ceafă. M-am uitat la Fran. Ea a strâns şervetul şi apoi l-a pus pe masă. M-am uitat spre fereastra bucătăriei. Afară se întunecase. Fereastra era ridicată şi pe ramă era o plasă. Mi s-a părut că aud pasărea pe veranda din faţă.

Fran şi-a întors privirile ca să vadă coridorul. Aştepta să vină Olla cu copilul.

După o vreme Olla s-a întors cu pruncul. M-am uitat la el şi mi s-a tăiat respiraţia. Olla s-a aşezat la masă cu copilaşul. Îl ţinea de subsuori, aşa încât să poată sta în picioare în poala ei, cu faţa spre noi. S-a uitat la Fran şi apoi la mine. Acum nu mai roşea. Aştepta ca unul dintre noi să spună ceva.

— Ah! a spus Fran.

— Ce e? a întrebat repede Olla.

— Nimic, a zis Fran. Mi s-a părut că văd ceva la fereastră. Mi s-a părut că văd un liliac.

— N-avem lilieci pe-aici, a zis Olla.

— O fi fost un fluture, a zis Fran. A fost ceva. Oho, e un copilaş pe

cinste!

Bud s-a uitat la copil. Apoi s-a uitat la Fran. Se lăsă pe speteaza scaunului, rezemându-se pe picioarele lui din spate, şi dădu din cap. A mai dat o dată din cap şi a zis:

— E-n regulă. Nu-i nicio supărare. Noi ştim că la ora asta n-o să câştige niciun concurs de frumuseţe. Nu-i vreun Clark Gable. Dar să-i dăm timp. Cu ceva noroc, înţelegeţi, o să crească şi o să semene cu bătrânul lui tată.

Copilul stătea în poala Ollei şi arunca priviri în jurul mesei, la noi. Olla îşi coborâse mâinile pe mijlocul lui, astfel încât bebeluşul să poată să se legene încolo şi încoace pe picioarele lui grase. Nu mai văzusem niciodată un copil aşa de urât. Era atât de urât, încât n-am putut spune nimic. Nu-mi ieşea din gură niciun cuvânt. Nu vreau să spun că era bolnav sau desfigurat. Nu, nimic de genul ăsta. Era pur şi simplu urât. Avea faţa mare şi roşie, ochii bulbucaţi, fruntea lată şi buzele grase şi mari. Gât n-avea, dar avea trei sau patru bărbii grase. Rotocoalele bărbiilor i se ridicau până sub urechi şi urechile îi ieşeau din capul lui chel. Grăsimea i se revărsa peste încheieturile mâinilor. Braţele şi degetele îi erau tot grase. Când spun că era urât, chiar îi fac o mare favoare.

Copilaşul cel urât a emis sunetul lui şi a ţopăit în sus şi-n jos în poala mamei. Apoi s-a oprit din ţopăială. S-a aplecat în faţă şi a încercat să-şi bage mâna lui grasă în farfuria Ollei.

Am mai văzut eu copii mici. Pe vremea când nu mă făcusem încă mare, cele două surori ale mele aveau şase copilaşi. Ca băietan, am fost multă vreme în preajma lor. Am văzut copii la magazine şi aşa mai

departe. Dar copilaşul ăsta bătea toate recordurile. Şi Fran îl privea ţintă. Cred că nici ea nu ştia ce să spună.

— Ce voinic e flăcăul, zău aşa!

Bud a zis:

— Cu ajutorul lui Dumnezeu, în curând o să se apuce de fotbal. Sunt absolut sigur că în casa asta n-o să-i lipsească mâncarea.

Ca şi cum voia să se asigure, Olla şi-a înfipt furculiţa în câţiva cartofi dulci şi a dus-o la gura copilului.

— Cine-i copilaşul meu? i-a zis ea creaturii grase, fără să ne bage în seamă.

Copilul s-a aplecat în faţă şi a căscat gura ca să înghită cartofii. S-a întins spre furculiţa Ollei în timp ce ea dirija cartofii dulci spre gura lui, apoi a strâns din fălci. A mestecat materialul şi s-a bâţâit iarăşi în poala Ollei. Avea ochii atât de bulbucaţi, de parcă fusese băgat în priză.

Fran a zis:

— E un flăcău grozav, Olla.

Faţa pruncului s-a strâmbat. Plodul a început să se agite iar.

— Dă-i drumul lui Joey în casă, i-a spus Olla lui Bud.

Bud a coborât picioarele scaunului pe podea şi a zis:

— Am putea măcar să-i întrebăm pe oamenii ăştia dacă nu-i deranjează.

Olla s-a uitat la Fran şi apoi la mine. Faţa i se înroşise din nou. Plodul continua să se zbuciume în poala ei, smucindu-se să coboare.

— Suntem între prieteni, am zis eu. Fă cum doreşti.

Bud a intervenit iar:

— Poate că ei nu vor în casă o pasăre mare şi bătrână ca Joey. Te-ai

gândit vreodată la asta, Olla?

— Vă deranjează, oameni buni? ne-a întrebat Olla. Adică dacă Joey vine în casă? Lucrurile au luat-o razna cu pasărea noastră în seara asta. Şi cu pruncul, cred. El e obişnuit să-l aibă pe Joey în casă şi să se zbenguiască puţin cu el înainte de culcare. Niciunul dintre ei nu e-n stare să se potolească azi.

— Nu ne întreba pe noi, a zis Fran. Nu mă deranjează dacă vine în casă. N-am fost niciodată atât de aproape de un păun. Dar nu mă deranjează.

S-a uitat la mine. Presupun că voia să zic şi eu ceva.

— La naiba, bineînţeles că nu! am zis eu. Dă-i drumul înăuntru.

Am luat paharul şi mi-am terminat laptele.

Bud s-a ridicat de pe scaun. S-a dus la uşa din faţă şi a deschis-o. Cu un bobârnac, a aprins luminile din curte.

— Cum îl cheamă pe copilaşul tău? a vrut să ştie Fran.

— Harold, a zis Olla şi i-a mai dat lui Harold câţiva cartofi dulci din farfuria ei. E isteţ nevoie mare! Are mintea brici. Ştie întotdeauna ce îi spui. Nu-i aşa, Harold? Aşteaptă să ai copilul tău, Fran. Atunci o să înţelegi.

Fran stătea şi se uita la ea. Am auzit cum uşa din faţă se deschide şi apoi se închide.

— E foarte deştept, asta e, a zis Bud când s-a întors în bucătărie. Seamănă cu tatăl Ollei. Acum aţi văzut şi voi un băiat isteţ.

M-am uitat în jur şi am văzut cum în spatele lui Bud păunul ăla se tot fâţâia prin camera de zi şi îşi întorcea capul încolo şi încoace cum

ai întoarce o oglinjoară. Se scutura şi atunci se auzea un sunet ca atunci când amesteci nişte cărţi de joc.

Păunul a făcut un pas înainte. Apoi un alt pas.

— Pot să ţin şi eu copilul? a zis Fran.

A spus asta ca şi cum Olla i-ar fi făcut o favoare dacă, întâmplător, i-ar fi dat voie.

Olla a săltat copilul şi i l-a întins peste masă.

Fran a încercat să-şi aşeze pruncul în poală. Dar copilul a început să se foiască şi să scoată sunetele alea ale lui.

— Harold, a zis Fran.

Olla o urmărea pe Fran cu pruncul. Apoi a zis:

— Când avea şaisprezece ani, bunicul lui Harold s-a apucat să citească enciclopedia de la A la Z. Şi a citit-o. A terminat-o când avea douăzeci de ani. Cu puţin timp înainte de a o întâlni pe mama.

— Unde e acum? am întrebat eu. Cu ce se ocupă?

Voiam să ştiu ce devenise un bărbat care-şi propusese un asemenea ţel.

— A murit, a zis Olla.

O privea pe Fran, care în momentul ăla aşezase copilul pe spate, peste genunchii ei. Fran l-a prins pe copilaş de sub una dintre bărbii. A început să-i bâiguie ceva în stilul bebeluşilor.

— Lucra la pădure, a zis Bud. Ţapinarii au scăpat un copac peste el.

— Mama a primit nişte bani de la asigurări, a zis Olla. Dar i-a cheltuit. Bud îi trimite câte ceva în fiecare lună.

— Nu cine ştie ce, a zis Bud. N-avem nici noi prea mult. Dar e mama Ollei.

Acum păunul prinsese curaj şi începea să se mişte încet, intrând cu mici mişcări legănate şi smucite în bucătărie. Ţinea capul ridicat, dar înclinat într-o parte, şi ochii săi roşii erau fixaţi pe noi. Creasta lui, o crenguţă de pene, i se ridica la câţiva centimetri deasupra capului. Din coadă i se înălţa un mănunchi de pene. Pasărea s-a oprit la mică depărtare de masă şi s-a uitat la noi.

— Nu degeaba le numesc păsări ale paradisului, a zis Bud.

Fran nu şi-a înălţat privirile. Îşi concentra toată atenţia asupra copilului. Ea începuse cu „Gâdi-gâdi, un' te duci, şi pe Harold să-l apuci", ceea ce i-a plăcut oarecum plodului. Cel puţin creatura s-a oprit din agitaţie. Fran l-a ridicat lângă gâtul ei şi i-a şoptit ceva la ureche.

— Vezi, a zis ea, să nu spui nimănui ce ţi-am zis eu.

Copilul se zgâia la ea cu ochii lui bulbucaţi. Apoi s-a întins şi a înhăţat cu o mânuţă părul blond al lui Fran. Păunul s-a apropiat şi mai mult de masă. Niciunul dintre noi n-a zis nimic.

Stăteam liniştiţi, nemişcaţi. Pruncul Harold a văzut pasărea. A dat drumul părului lui Fran şi s-a săltat în picioare în poala ei. Şi-a îndreptat degetele grase spre pasăre. A ţopăit şi a scos sunete.

Păunul a ocolit repede masa şi s-a dus la copil. Şi-a plimbat gâtul lung peste picioarele pruncului. Şi-a vârât ciocul sub pijamaua lui şi şi-a clătinat capul ţeapăn înainte şi înapoi. Copilul a râs şi a dat agitat din picioare. Lunecând repede pe spate, şi-a croit drum peste genunchii lui Fran până jos, pe podea. Păunul continua să se înghesuie în el, ca şi cum ar fi jucat un joc. Fran ţinea copilul lipit de picioarele ei, iar acesta se întindea înainte.

— Pur şi simplu nu-mi vine să cred, a zis Fran.

— Păunul ăsta e ţicnit, asta e! a exclamat Bud. A dracu' pasăre! Nu ştie că e pasăre, asta-i beleaua!

Olla a zâmbit larg, arătându-şi din nou dinţii, şi s-a uitat peste masă la Bud. Bud şi-a depărtat scaunul de masă şi a dat din cap.

Copilul *era* urât. Dar eu cred că pentru Bud şi Olla n-avea prea mare importanţă. Sau dacă avea importanţă, poate că ei se gândeau „Bine, bine, şi ce dacă e urât? E copilul nostru. Şi asta e doar o fază. Foarte curând va urma o altă fază. Vine faza asta şi apoi vine faza următoare. În cele din urmă, după ce s-au consumat toate fazele, lucrurile vor fi OK". Probabil cam aşa gândeau ei.

Bud a luat copilul şi l-a legănat deasupra capului până când Harold a ţipat. Păunul îşi zburlea penele şi pândea.

Fran a clătinat iar din cap. Şi-a netezit rochia în locul unde stătuse copilul. Olla şi-a luat furculiţa şi s-a pus să se trudească la nişte boabe de fasole din farfurie.

Bud a mutat copilul pe coapsa lui şi a zis:

— Mai e plăcintă şi cafea.

Seara petrecută la Bud şi Olla a fost deosebită. Ştiam că a fost deosebită. În seara aia m-am simţit mulţumit de aproape toate lucrurile din viaţa mea. Abia aşteptam să rămân singur cu Fran, ca să vorbesc cu ea despre ce simţeam. În seara aia mi-am pus o dorinţă. Stând acolo, la masă, am închis ochii un minut şi am reflectat adânc. Doream să nu uit niciodată şi nici să nu pierd în vreun fel seara aia. E o dorinţă care mi s-a îndeplinit. Şi pentru mine a fost un ghinion că s-a îndeplinit. Dar, firește, atunci nu puteam să ştiu asta.

— La ce te gândeşti, Jack? m-a întrebat Bud.

— Ei, mă gândesc şi eu aşa, am zis şi i-am zâmbit cu gura până la urechi.

— Cât vrei ca să-mi spui ce gândeşti? mi-a zis Olla.

Am mai rânjit puţin şi am clătinat din cap.

În seara aia, după ce ne-am întors acasă de la Bud şi Olla şi ne-am băgat sub pături, Fran a zis:

— Iubitule, umple-mă cu sămânţa ta!

Când a spus asta, am auzit-o prin toate fibrele mele, până în vârful degetelor de la picioare. Am scos un răcnet şi m-am pus pe treabă.

Ulterior, după ce lucrurile s-au schimbat pentru noi şi copilul venise deja pe lume – şi, probabil, nu numai asta –, Fran se gândea la seara petrecută în casa lui Bud şi o considera începutul schimbării. Dar n-avea dreptate. Schimbarea s-a produs mai târziu şi când s-a produs, a fost ca un lucru ce li s-a întâmplat altor oameni, nu ca un lucru ce ni s-a întâmplat nouă.

— Naiba să-i ia pe oamenii ăia şi pe copilul lor urât! zicea Fran, aparent fără motiv, noaptea târziu, în vreme ce ne uitam la televizor. Şi pe pasărea aia împuţită! mai zicea ea. Hristoase, cine are nevoie de aşa ceva?

Spunea bazaconiile astea de multe ori, chiar dacă ea nu i-a mai văzut pe Bud şi Olla după acea unică întâlnire.

Fran nu mai lucrează la fabrica de lactate şi şi-a scurtat părul cu mult timp în urmă. Şi dă vina pe mine. Nu vorbim despre asta. Ce ar mai fi de zis?

Eu îl văd şi acum pe Bud la uzină. Lucrăm împreună şi deschidem împreună sufertaşele în care avem prânzul. Dacă îl întreb, îmi povesteşte despre Olla şi Harold. Joey a ieşit din peisaj. A zburat în copacul lui într-o noapte şi gata, s-a terminat. N-a mai coborât. Vârsta înaintată, probabil, spune Bud. Apoi s-au instalat bufniţele. Bud înalţă din umeri. Îşi mănâncă sandvişul şi zice că într-o bună zi Harold o să fie fundaş.

— Ar trebui să-l vezi pe băiatul ăsta, zice Bud.

Eu dau din cap, aprobându-l. Am rămas prieteni. Asta nu s-a schimbat deloc. Dar am devenit foarte atent la ceea ce îi spun. Şi ştiu că el o simte şi ar dori să fie altfel. Şi eu aş dori.

Din an în Paşte mă întreabă despre familia mea. Când o face, eu îi zic că toţi se simt foarte bine.

— Toţi sunt bine, sănătoşi, spun eu.

Închid sufertaşul şi îmi scot ţigările. Bud dă din cap şi îşi soarbe cafeaua. Adevărul e că băiatul meu are o trăsătură de caracter întunecată. Dar eu nu vorbesc despre asta. Nici chiar cu mama lui. Mai ales cu ea. Ea şi cu mine discutăm din ce în ce mai puţin. În general avem televizorul. Însă ţin minte seara aia. Îmi amintesc felul în care păunul îşi sălta picioarele cenuşii şi ocolea cu paşi mici masa. Şi apoi prietenul meu şi nevasta lui, care ne spuneau noapte bună pe verandă. Olla, care-i dădea lui Fran câteva pene de păun să le ia acasă. Îmi amintesc cum ne-am strâns cu toţii mâinile, cum ne-am îmbrăţişat. Dar ce nu ne-am spus! În maşină Fran a stat lipită de mine în timp ce ne îndepărtam. Şi-a ţinut mâna pe genunchiul meu. Aşa ne-am întors la noi de la casa prietenului meu. *(Traducere: Horia Florian Popescu)*

Hisham MATAR

O trapă

(Primul capitol din volumul *Întoarcerea. Tați, fii și pământul dintre ei.* Premiul Pulitzer, 2017*)*

Dimineață devreme, martie 2012. Mama, soția mea, Diana, și cu mine stăteam pe un rând de scaune prinse cu buloane în dalele podelei unei săli de așteptare din Aeroportul Internațional Cairo. Zborul 835 spre Benghazi, a anunțat o voce, urma să plece la ora programată. Mama îmi arunca din când în când câte o privire neliniștită. Și Diana părea să-și facă griji. Mi-a pus o mână pe braț și a zâmbit. Ar trebui să mă ridic și să fac câțiva pași, mi-am spus. Dar trupul îmi rămânea rigid. Niciodată nu mă mai simțisem capabil de o asemenea nemișcare.

Terminalul era aproape gol. Mai era o singură persoană, un bărbat care stătea în faţa noastră. Era supraponderal, avea un aer ostenit și părea trecut de cincizeci de ani. Era ceva în felul cum ședea – mâinile prinse una într-alta în poală, trupul aplecat spre stânga – care sugera resemnare. Ce era, egiptean sau libian? Venise în vizită în țara vecină ori se ducea acasă după revoluție? Fusese pentru sau împotriva lui Gaddafi? Era poate unul dintre acei indecișii care îşi păstrează în secret îndoielile?

Se auzea din nou vocea crainicului. Era momentul îmbarcării. M-am pomenit stând în fața rândului, cu Diana alături. Mă luase cu ea, și nu doar o dată, în orașul din nordul Californiei în care se născuse. Cunosc

plantele, culoarea luminii și distanțele din locul în care a crescut. Acum, în sfârșit, o duceam eu în țara mea. Își luase în bagaje Hasselbladul și Leica, camerele ei foto preferate, și sute de role de film. Diana lucrează cu multă acuratețe. Odată ce prinde un fir, îl urmează până la capăt. Știind asta, eram în același timp surescitat și îngrijorat. Nu mă trage inima să-i dau Libiei mai mult decât a luat deja singură.

Mama umbla de colo colo prin dreptul ferestrelor care dădeau spre pistă, vorbind la telefonul mobil. Terminalul începea să se umple de lume – majoritatea bărbați. Eu și Diana stăteam acum în capul unei cozi lungi. Șerpuia în spatele nostru ca un râu. M-am prefăcut că uit ceva și am tras-o deoparte. Să te întorci după atâția ani e o idee proastă, mi-a trecut brusc prin minte. Familia mea plecase în 1979, cu treizeci și trei de ani în urmă. Aceasta era prăpastia care despărțea bărbatul de puștiul de opt ani care eram pe atunci. Avionul urma să traverseze acest abis. Astfel de călătorii erau, fără doar și poate, nesăbuite. Cea pe care o întreprindeam acum putea să mă lipsească de abilitatea pe care mi-am cultivat-o cu multă trudă: aceea de a trăi departe de locuri și de oameni pe care îi iubesc. Avea dreptate Iosif Brodski. La fel și Nabokov, și Conrad. Artiști care nu s-au întors niciodată. Fiecare dintre ei a încercat, în felul lui, să se lecuiască de țara sa. Ce-ai lăsat în urmă s-a spulberat. Întoarce-te și vei avea de înfruntat absența ori desfigurarea a ceea ce prețuiai. Însă Dmitri Șostakovici, Boris Pasternak și Naghib Mahfuz aveau și ei dreptate: să nu-ți părăsești niciodată patria. Pleacă, și legătura ta cu obârșia va fi ruptă complet. Vei fi ca trunchiul unui copac uscat, tare și găunos.

Ce te faci când nu poți nici să pleci, nici să te întorci?

* * *

În octombrie 2011 mă gândisem să nu mă mai întorc niciodată în Libia. Eram în New York, mergeam pe Broadway, prin valul de aer rece, când s-a ivit ocazia. Părea un gând imaculat, pe care mintea mea l-ar fi născocit independent de mine. Ca în momentele de beție din tinerețe, mă simțeam îndrăzneț și invincibil.

Mă dusesem la New York cu o lună în urmă, la invitația Barnard College, să țin o prelegere despre romanele care au ca subiect exilul și înstrăinarea. Dar legătura mea cu orașul era mai veche. Părinții mei se mutaseră în Manhattan în primăvara lui 1970, când tata fusese numit prim-secretar la Misiunea Libiană pe lângă Națiunile Unite. În toamna aceea m-am născut eu. Trei ani mai târziu, în 1973, ne-am întors la Tripoli. În anii care au urmat, am vizitat New York-ul poate de patru sau cinci ori, și de fiecare dată pentru scurt timp. Așadar, cu toate că abia mă întorsesem în orașul meu natal, abia de cunoșteam locul acela.

În cei treizeci și șase de ani de când părăsisem Libia, eu și familia mea ne creaserăm legături cu câteva orașe-surogat: Nairobi, unde ne-am dus când am evadat din Libia, în 1979, și pe care am continuat să-l vizităm în tot acest timp; Cairo, unde ne-am stabilit anul următor într-un exil pe termen nedefinit; Roma, pentru noi un loc de vacanță; Londra, unde am mers să studiez la vârsta de cincisprezece ani și unde, timp de douăzeci și nouă de ani, am încercat cu obstinație să-mi croiesc o viață; Parisul, unde, ostenit și iritat de Londra, m-am mutat pe când aveam treizeci și ceva de ani, jurându-mi să nu mă mai întorc niciodată în Anglia, pentru ca doi ani mai târziu să mă pomenesc înapoi. În toate aceste orașe, îmi închipuisem că într-o bună zi aveam

să duc o viață liniştită pe acea insulă îndepărtată, Manhattanul unde m-am născut. Îmi imaginam o cunoștință nouă punându-mi, poate la un dineu, sau într-o cafenea, sau la vestiar după o lungă partidă de înot, vechea și plicticoasa întrebare: „De unde ești?". Iar eu, netulburat și eliberat de obișnuita agitație, aș fi răspuns nonșalant „din New York". În aceste jocuri ale imaginației, mă vedeam delectându-mă cu faptul că o asemenea afirmație ar fi ×în același timp adevărată și falsă, ca un număr de magie.

Că voi fi nevoit să mă mut în Manhattan în cel de-al patrulea an, pe când Libia se sfâșia în bucăți, și că asta avea să se întâmple la 1 septembrie, ziua în care, în 1969, un tânăr căpitan pe nume Muammar al-×Gaddafi l-a detronat pe regele Idris și în care s-au pus în mișcare multe aspecte semnificative ale vieții mele – unde locuiesc, în ce limbă scriu, ce limbă folosesc pentru a scrie textul acesta: din cauza tuturor acestor lucruri mi-a fost greu să scap de ideea că un fel de voință divină influențase totul.

În orice istorie politică a Libiei, anii 1980 reprezintă un capitol deosebit de lugubru. Opozanții regimului erau spânzurați în piețe publice și pe stadioane. Disidenții care fugeau din țară erau urmăriți – unii erau răpiți sau asasinați. Tot în anii 80 a existat pentru prima dată în Libia o rezistență armată și hotărâtă la dictatură. Tatăl meu a fost una dintre cele mai proeminente figuri ale opoziției. Organizația din care făcea parte avea o tabără de instrucţie în Ciad, la sud de granița libiană, și câteva celule clandestine în interiorul țării. Cariera pe care a avut-o tata în armată, mandatul scurt de diplomat și mijloacele de trai de care a reușit să facă rost pe la mijlocul anilor 1970, când a

devenit afacerist de succes – importând în Orientul Mijlociu tot felul de mărfuri, de la vehicule Mitsubishi la tenişi Converse –, au făcut din el un inamic periculos. Dictatura a încercat să-l cumpere; a încercat să-i bage frica în oase. Îmi aduc aminte cum ședeam lângă el într-o după-amiază, în apartamentul nostru din Cairo, când aveam zece sau unsprezece ani, de greutatea brațului său pe umerii mei. Pe scaunul din fața noastră stătea unul dintre bărbații cărora le spuneam „unchiul" – bărbați care, aflasem eu cumva, erau fie aliați, fie adepți ai lui. Se rostea cuvântul „compromis", iar tata răspundea „N-am să negociez. Nu cu criminalii".

De câte ori ne aflam în Europa, el purta pistol. Înainte să urce în mașină, ne cerea să așteptăm la mare distanță. Se așeza în genunchi și se uita pe sub caroserie, își făcea mâinile pâlnie și privea pe geam, încercând să depisteze vreun semn că ar exista cabluri electrice. Oameni de felul lui fuseseră împușcați în gări și în cafenele, li se aruncaseră în aer mașinile. În anii 1980, când încă mai eram în Cairo, citisem în presă despre moartea unui renumit economist libian. Cobora din tren la Stazione Termini din Roma când un străin i-a lipit de piept țeava unui pistol și a tras. În fotografia tipărită lângă articol apărea silueta decedatului acoperită cu ziare, probabil din ziua respectivă, care se opreau în dreptul gleznelor, lăsând la vedere pantofii de piele lustruită cu vârfurile în sus. Altă dată a fost o relatare despre un student libian împușcat în Grecia. Stătea pe terasa unei cafenele din Piața Monastiraki, din Atena. S-a oprit un scuter, iar omul care se afla în spatele celui ce conducea a îndreptat o armă către student și a tras câteva focuri. Un crainic libian de la BBC World

Service a fost ucis la Londra. În aprilie 1984 s-a desfășurat o demonstrație în fața Ambasadei Libiei din Piața St James. Cineva din personalul ambasadei a ridicat o fereastră glisantă de la etajul întâi, a scos o țeavă de mitralieră și a împroșcat mulțimea cu gloanțe. O polițistă, Yvonne Fletcher, a fost ucisă și unsprezece demonstranți libieni au fost răniți, unii dintre ei foarte grav.

Campania lui Gaddafi de vânare a criticilor exilați – care a fost anunțată de Moussa Koussa, șeful contraspionajului extern, la un miting de la începutul anilor 1980 – s-a extins și asupra familiilor disidenților. Singurul meu frate, Ziad, avea cincisprezece ani când a plecat la internat în Elveția. Câteva săptămâni mai târziu, la mijlocul trimestrului, s-a întors la Cairo. Ne-am dus cu toții să-l luăm de la aeroport. Când a apărut în șuvoiul de oameni care se revărsa din holul de la sosiri, părea mai alb la față decât îmi aminţeam. Cu câteva zile înainte, o văzusem pe mama dând niște telefoane și îi tremura degetul când forma numerele.

Școala elvețiană era izolată la mare altitudine, în Alpi. Transportul public către satul cel mai apropiat se făcea printr-un funicular care funcționa doar câteva ore în miezul zilei. Timp de două zile la rând, Ziad a observat o mașină parcată pe alee, dincolo de poarta principală a școlii. Erau patru oameni în ea. Purtau părul lung în stilul caracteristic membrilor Comitetelor Revoluționare ale lui Gaddafi. Într-o seară, târziu, Ziad a fost chemat la telefonul de la secretariatul școlii. La celălalt capăt al firului, un bărbat i-a spus:

— Sunt un prieten al tatălui tău. Trebuie să faci exact cum îți spun. Pleacă imediat și ia primul tren spre Basel.

— De ce? Ce s-a-ntâmplat? a întrebat Ziad.

— Nu pot să-ți spun acum. Trebuie să te grăbești. Ia primul tren spre Basel. O să te aștept acolo şi-o să-ți explic totul.

— Dar e miezul nopții, a protestat Ziad.

Omul nu i-a mai oferit alte explicații. Pur și simplu, a continuat să-i repete:

— Ia primul tren spre Basel.

— Nu pot să fac asta. Nu știu cine ești. Te rog să nu mai suni aici, a spus Ziad și a închis.

Omul a sunat-o după aceea pe mama, care la rândul ei a sunat la școală. I-a spus lui Ziad că trebuie să plece imediat de acolo și i-a explicat ce să facă.

Ziad l-a trezit din somn pe profesorul lui preferat, un tânăr absolvent de Cambridge care îşi spusese probabil că avea să fie distractiv să predea literatură engleză în creierii Alpilor, ducându-se la schi între orele de curs.

— Domnule, tata trebuie să se opereze și a cerut să mă vadă înainte să intre în sala de operații. Trebuie să iau primul tren spre Basel. Ați vrea, vă rog, să mă duceți cu mașina la gară?

Profesorul i-a telefonat mamei, iar ea a confirmat povestea lui Ziad. Trebuia trezit din somn directorul școlii. I-a telefonat la rândul lui mamei și, odată ce răspunsul l-a mulțumit și pe el, profesorul lui Ziad a verificat mersul trenurilor. Pleca un tren spre Basel în patruzeci de minute. Dacă se grăbeau, puteau să-l prindă.

Erau nevoiți să treacă pe lângă mașina parcată; nu exista altă ieșire. Ziad s-a prefăcut că-și leagă șireturile când au ajuns în dreptul celor

patru bărbați. Profesorul a condus cu atenție la vale, pe serpentinele drumului montan. Câteva minute mai târziu, în spatele lor au apărut lumini de faruri. Când profesorul a spus „Cred că ne urmăresc", Ziad s-a prefăcut că nu aude.

La gară, Ziad a țâșnit în mulțime și s-a ascuns în toaleta publică. A auzit trenul sosind la peron. A așteptat până s-a oprit de tot, a numărat câteva secunde, cât să coboare și să urce călătorii, apoi a rupt-o la fugă și a sărit în tren. Ușile s-au închis și vagoanele s-au pus în mișcare. Ziad era convins că scăpase de urmăritori, dar apoi și-au făcut apariția cei patru bărbați, înaintând pe interval. L-au văzut. Unul dintre ei i-a zâmbit. L-au urmărit din vagon în vagon, murmurându-i: „Puștiule, te crezi bărbat? Atunci vino-neoace şi arată-ne". În capătul din față al trenului, Ziad a dat de conductor, care stătea la palavre cu mecanicul.

— Oamenii aceia de-acolo mă urmăresc, le-a spus Ziad.

Fără îndoială că spaima îi reverbera în voce, căci conductorul l-a crezut pe loc și i-a cerut să se așeze lângă el. Văzându-i, cei patru bărbați s-au retras în vagonul de alături. Când trenul a ajuns în gară, Ziad a văzut oameni în uniformă așteptând pe peron. Asociatul lui tata, care îi dăduse telefon în noaptea aceea, se afla printre ei.

Mi-l amintesc pe Ziad povestindu-ne aceste detalii când ședeam cu toții în jurul mesei din sufragerie. Sentimentul de siguranță și recunoștință mă copleșea, împreună cu o spaimă nouă, tăioasă și palpitândă, undeva în străfundurile mele. Dacă te uitai la mine însă, nici n-ai fi zis. Tot timpul cât a vorbit Ziad, m-am prefăcut incitat de aventura lui. Abia mai târziu în seara aceea am conștientizat toată întâmplarea cu întreaga ei greutate. M-am tot gândit la ce spuseseră

oamenii aceia, cuvinte pe care Ziad ni le-a șoptit de câteva ori, imitând la perfecție tonul amenințător și accentul de Tripoli: „Pușțiule, te crezi bărbat? Atunci vino-neoace şi arată-ne”.

La scurt timp după aceea, când aveam doisprezece ani, am avut nevoie de un consult oftalmologic. M-a dus mama la avion și am zburat singur de la Cairo la Geneva, unde trebuia să mă preia tata. Am vorbit cu el la telefon înainte să plec la aeroport.

— Dacă, indiferent de motiv, nu mă vezi nicăieri la sosiri, du-te la biroul de informații și roagă-i să strige numele ăsta, a spus el.

Și a rostit răspicat unul dintre numele pe care le folosea în călătorii. Îl cunoșteam.

— Orice-ar fi, a repetat, să nu le dai numele meu real.

Când am ajuns la Geneva, nu l-am văzut. Am făcut cum mi-a spus, m-am dus la biroul de informații, dar când femeia de la ghișeu mi-a cerut numele, am intrat în panică. Nu reușeam să mi-l amintesc. Văzând ce agitat sunt, mi-a zâmbit și mi-a întins microfonul.

— N-ai vrea să faci chiar tu anunțul?

Am luat microfonul și am rostit „Tată, tată” de câteva ori, până l-am văzut alergând către mine, cu un zâmbet mare pe față. M-am simțit jenat și îmi amintesc că l-am întrebat, pe drum spre ieșirea din aeroport:

— De ce n-aveam voie să-ți spun numele pur și simplu? De ce ți-e frică, până la urmă?

Mergând amândoi prin mulțime, am trecut pe lângă doi bărbați care vorbeau arabă cu un accent libian perfect. În anii aceia, întotdeauna mă descumpănea când întâlneam dialectul nostru,

simțeam că trezește în mine în același timp, cu forță egală, teamă și dor.

— Și, de fapt, cum arată acest Jaballa Matar? îl întreba unul dintre ei pe celălalt.

Am amuțit și de atunci nu m-am mai văitat niciodată de complicatele aranjamente de călătorie pe care le făcea tata.

Pentru el nici nu se punea problema să călătorească folosindu-se de pașaportul lui real. Avea documente false, cu pseudonime. În Egipt ne simțeam în siguranță. Dar în martie 1990 poliția secretă egipteană l-a răpit pe tata din apartamentul nostru din Cairo și i l-a predat lui Gaddafi. A fost dus la închisoarea Abu Salim, din Tripoli, care era cunoscută drept „Capăt de linie" – locul în care îi trimitea regimul pe cei de care voia să uite.

La mijlocul anilor 1990, câțiva oameni și-au riscat viața ca să treacă granița clandestin trei dintre scrisorile tatii către familia mea. Într-una dintre ele, tata scria: „Cruzimea acestui loc depășește cu mult tot ce am citit noi despre forțăreața Bastilia. Cruzimea e în toate, dar eu rămân mai puternic decât tacticile lor opresive... Fruntea mea nu știe să se plece".

Într-o altă scrisoare există fraza aceasta: „Trece uneori și câte un an fără să văd soarele sau fără să fiu lăsat să ies din celula asta".

Cu exprimare calmă, precisă și uneori ironică, el demonstrează o hotărâre uimitoare de a-și păstra răbdarea:

Și acum o descriere a acestui nobil palat... Celula e o cutie de beton. Pereții sunt din plăci prefabricate. Există o ușă de oțel prin care nu trece niciun fir de aer. O fereastră care se află la trei metri și jumătate

deasupra solului. Cât despre mobilă, este stil Ludovic al XVI-lea: o saltea veche, tocită de atâția prizonieri care au trecut pe-aici și sfâșiată în câteva locuri. Aici e o lume pustie.

Din scrisorile acestea și din mărturiile de prizonierat pe care am reușit să le adun cu ajutorul Amnesty Internaţional, Human Rights Watch și al ONG-ului elvețian TRIAL, știm că pe tata l-au ținut în Abu Salim cel puțin din martie 1990 până în aprilie 1996, când a fost scos din celula lui și fie a fost mutat în vreo altă aripă secretă a aceleiași închisori sau într-o altă închisoare, fie a fost executat.

* * *

Spre sfârșitul lunii august 2011, Tripoli a căzut, iar revoluționarii au preluat controlul asupra Abu Salim. Au doborât ușile celulelor și până la urmă toți oamenii îngrămădiți în interiorul acelor cutii de beton au ieșit la lumina zilei. Eu eram acasă, la Londra. Mi-am petrecut ziua la telefon cu unul dintre oamenii care izbeau în ușile de oțel. „Stai așa, așteaptă!" răcnea el, iar eu îi auzeam barosul lovind în oțel.

Nu era sunetul unui clopot în aer liber, ci al unuia îngropat adânc, ca o amintire rechemată, răsunând a *Vreau să fiu acolo și nu vreau să fiu acolo*. Voci fără număr strigau acum „Dumnezeu e mare!". Omul i-a dat altcuiva barosul și l-am ascultat cum gâfâie, țel și victorie în fiecare respirație. *Vreau să fiu acolo și nu vreau să fiu acolo*. Au ajuns la o celulă la subsol, ultima rămasă. Se auzeau acum o mulțime de strigăte, oameni întrecându-se să dea o mână de ajutor. L-am auzit pe unul întrebând tare „Ce? Înăuntru?". Se simțea confuzia. Apoi l-am auzit strigând „Ești sigur?". A revenit la telefon și a spus că în celula aceea pare să fie o persoană importantă din Ajdabiya, orașul natal al tatălui

meu, care se află de mulți ani în regim de carceră. Nici nu eram în stare să vorbesc. *Vreau să fiu acolo și nu vreau să fiu acolo.*

— Nu închide, a spus omul de la celălalt capăt al firului.

La fiecare câteva secunde, repeta: „Nu închide". N-aș putea spune dacă a durat zece minute sau o oră. Când în sfârșit au doborât ușa, au găsit un orb într-o cameră fără ferestre. Pielea lui nu mai văzuse soarele de ani întregi. Când l-au întrebat cum îl cheamă, a spus că nu știe. Din ce familie vine? Nu știa. De când era acolo? Părea să-și fi pierdut memoria. Singurul lucru pe care îl avea la el: o fotografie cu tatăl meu. De ce? Ce reprezenta el pentru tata? Prizonierul nu știa. Și, cu toate că nu era în stare să-și amintească nimic, era fericit că fusese eliberat. Așa se exprimase bărbatul acela la telefon: era „fericit". Am vrut să-l întreb despre fotografie. Era recentă sau veche? Era prinsă în perete, o ținea sub pernă sau o găsiseră pe jos, lângă patul lui? Exista vreun pat? Avea pat prizonierul? N-am pus niciuna dintre aceste întrebări. Iar când bărbatul a spus „Îmi pare rău", i-am mulțumit și am închis.

* * *

Prin octombrie, pe când încercam să mă concentrez asupra activității mele de profesor în New York, toate pușcăriile politice, rând pe rând, fiecare compartiment secret din subterane, cădeau una după alta sub asaltul revoluționarilor. Se deschideau celule, oamenii erau eliberați și luați în evidență. Tata nu era în niciuna dintre ele. Pentru prima dată, adevărul a devenit de neocolit. Era limpede că fusese împușcat, spânzurat, ucis prin înfometare sau torturat până la moarte. Când anume, nu știa nimeni, sau cei care știau fie muriseră, fie

evadaseră, fie erau prea înspăimântați sau indiferenți ca să vorbească. Se petrecuse oare în al șaselea an de prizonierat, când încetase să mai sosească vreo scrisoare de la el? Sau în masacrul care avusese loc în închisoarea aceea în același an, când fuseseră scoși din celule și împușcați 1270 de oameni? Fusese oare o moarte izolată, poate în timpul celui de-al șaptelea, al optulea, al nouălea an? Sau în anul cu numărul douăzeci și unu, după ce izbucnise revoluția? Poate în timp ce dădeam eu unul dintre multele mele interviuri în care pledam împotriva dictaturii? Sau poate că tata nici nu era mort, așa cum continua Ziad să creadă chiar și după ce fuseseră deschise toate pușcăriile. Poate că, spera Ziad, ieșise din închisoare și, din cine știe ce cauză – pierderea memoriei, pierderea vederii, a capacității de-a vorbi sau a auzului –, era incapabil să mai găsească drumul înapoi, precum Gloucester rătăcind pe coclauri în *Regele Lear*. „Dă-mi mâna: acum ești la un pas / De marginea genunii", îi spune Edgar tatălui său orb, care a luat hotărârea să-și pună capăt vieții; o replică cu care am trăit în toți acești douăzeci și cinci de ani.

Probabil că povestea prizonierului care și-a pierdut memoria a fost cea care l-a făcut pe Ziad să creadă că tata ar mai putea fi ×în viață, cine știe pe unde. La câteva zile după ce am sosit la New York, Ziad m-a sunat și m-a rugat să găsesc pe cineva care ar putea realiza o imagine cu tata așa cum era de presupus că arăta în prezent, ca s-o distribuim prin țară și pe internet.

— Poate îl recunoaşte cineva, a spus el.

Am vorbit cu o artistă criminalistă din Canada. Mi-a cerut câte un exemplar din toate fotografiile cu tata, cu frații lui și cu bunicul pe

care puteam să i le ofer. După ce le-a primit, m-a sunat cu o listă de întrebări despre condițiile pe care le-a îndurat în lemniță: mâncarea pe care a mâncat-o, posibilitatea de-a fi fost torturat, eventualele boli. Zece zile mai târziu a sosit desenul. Îi scofâlcise fără milă obrajii, îi înfundase ochii în orbite, îi exagerase cicatricea abia vizibilă de pe frunte. Lucrul cel mai rău la portretul acela era credibilitatea lui. Mă făcea să mă întreb despre alte schimbări. Ce se alesese de dinți, spre exemplu, pe care îi arăta doctorului Mazzoleni din Roma la fiecare consult anual? Dentistul italian spunea mereu, făcând să crească în noi o mândrie tăcută: „Ar trebui să fiți recunoscători Libiei și mineralelor ei pentru asemenea danturi excelente”. Și ce se întâmplase cu limba lui, care avea felul ei de a-mi rotunji numele, cu beregata amplificatoare și cu toate părțile componente ale acelei camere de rezonanță, cu capul – nările și cavitățile lui, greutatea oaselor, și-a cărnii, și-a creierului său – și cu felul în care modifică el rezonanța acelei voci blânde? Cum ar suna această voce nouă, mai vârstnică? Nu i-am trimis niciodată portretul acela lui Ziad, iar el a încetat să-l mai ceară. I l-am arătat când ne-am întâlnit din nou. S-a uitat la el un moment și a spus:

— Nu e fidel.

Am încuviințat și am pus desenul înapoi în mapa lui.

— Să nu i-l arăți mamei, a adăugat el.

În seara aceea rece de octombrie la New York, am început să mă îndoiesc deopotrivă de capacitatea mea de-a mă întoarce în Libia și de voința de-a nu mă întoarce. Am intrat în apartamentul nostru din Upper West Side și nu i-am spus Dianei despre ideea „impecabilă” care

îmi venise pe drum. Am cinat împreună. Eu am adunat farfuriile și le-am spălat fără grabă. După aceea am ascultat muzică și am ieșit să ne plimbăm pe străzile întunecoase. Abia dacă am reușit să dorm în noaptea aceea. Să nu mă mai întorc niciodată în Libia, mi-am dat seama, însemna să nu-mi mai îngădui niciodată să mă gândesc la ea, lucru care nu putea să ducă decât la o altă formă de rezistență, iar eu unul mă săturasem de rezistat.

Am plecat de acasă la revărsatul zorilor. M-am bucurat de indiferența New York-ului. Dintotdeauna mă gândisem la Manhattan așa cum se gândește orfanul la mama care l-a așezat pe treptele moscheii: nu însemna nimic pentru mine, dar în același timp însemna totul. Reprezenta, în momente de disperare, posibilitatea de-a mă sustrage în sfârșit din exil. Îmi simțeam picioarele grele. Am observat cât îmbătrânisem, dar și câte dintre trăsăturile mele juvenile persistau, ca și cum o parte din mine încetase să se mai dezvolte din momentul în care părăsiserăm Libia. Eram precum acel Ovidiu în surghiun imaginat de David Malouf – infantilizat de exil. M-am îndreptat către biroul meu de la colegiu. Voiam să mă cufund în muncă. Am încercat să mă gândesc la prelegerea pe care urma s-o țin în după-amiaza aceea, despre *Procesul* lui Kafka. M-am gândit la blândețea lui K. față de cei doi oameni care veneau să-l execute; la capitularea lui sumbră și eroică; la cuvintele pe care și le-a spus sieși: „singurul lucru pe care îl mai pot face acum este să-mi păstrez până la capăt mintea limpede și analitică”; și la descoperirea cu valențe corectoare, plină de regret: „Mereu am vrut să înșfac lumea cu douăzeci de mâini o dată...”. E un lucru bun, mi-am spus, că am

prelegerile care să-mi ocupe mintea. Am traversat un grilaj de pe trotuar. Sub el era o încăpere, cât să încapă cu greu un bărbat stând în picioare și cu siguranță nu suficient de largă cât să se poată întinde în ea. O cutie adâncă, de culoare cenușie, în pământ. Habar n-aveam pentru ce era. Fără să știu cum ajunsesem în postura aceea, m-am pomenit îngenuncheat, privind înăuntru. Oricât m-am străduit, n-am reușit să găsesc nicio trapă, nicio conductă, nimic care să ducă afară. M-a copleșit dintr-odată. Am plâns și mă auzeam plângând.

(Traducere: Ona Frantz)